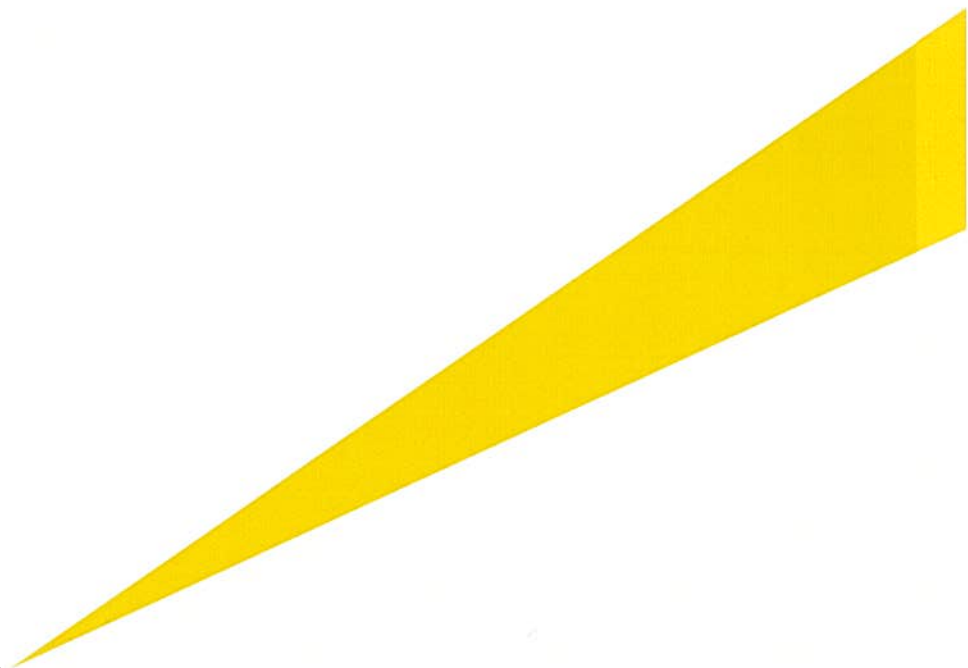
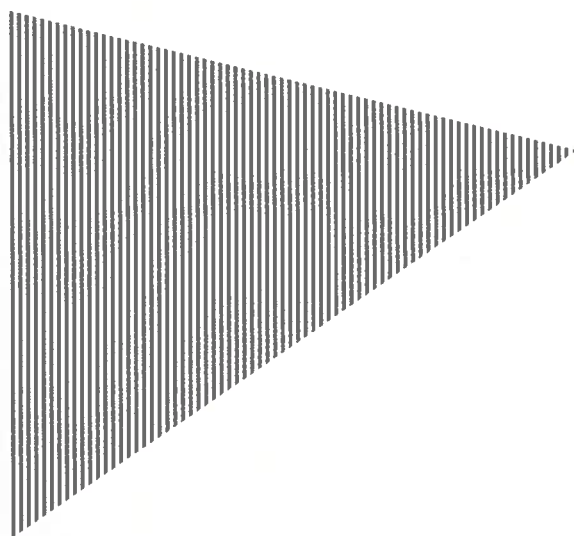

Gemeente Bergen Verslag van bevindingen

Controle jaarrekening 2011

De Raad van de Gemeente Bergen
T.a.v. de Commissie van Onderzoek
Postbus 175
1860 AD BERGEN

Alkmaar, 8 mei 2012

MV/al/BM/8U3H7S

Betreft: **verslag van bevindingen jaarrekening 2011**

Geachte commissie,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening van de gemeente Bergen, brengen wij u hiermee verslag uit omtrent onze bevindingen en aanbevelingen betreffende de controle van de jaarrekening 2011. Wij hebben een afschrift van dit verslag verstrekt aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Dit verslag sluit aan op de afspraken die wij met u hebben gemaakt en die wij hebben vastgelegd in onze opdrachtbevestiging d.d. 13 september 2011.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij in concept besproken met en toegelicht aan diverse medewerkers binnen de organisatie, waaronder het hoofd afdeling Bedrijfsvoering en Control en de algemeen directeur. Daarnaast hebben wij dit verslag besproken met de portefeuillehouder financiën. Het College van Burgemeester en Wethouders heeft een afschrift van dit verslag ontvangen.

Dit verslag gaat in op onze controle, de reikwijdte van onze opdracht, onze controleverklaring en onze belangrijkste controlebevindingen. Dit rapport bevat onze mededelingen uit hoofde van onze rol als controlerend accountant aan de Raad, voor zover noodzakelijk geacht.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2011.

Wij wijzen u er op dat een accountantsverslag van nature kritisch van aard is, omdat deze zich richt op te verbeteren aspecten. Sterke punten van uw organisatie komen daarom niet aan de orde.

In onze rapportage naar aanleiding van de tussentijdse controle d.d. 21 november 2011, gericht aan de algemeen directeur hebben wij de belangrijkste uitkomsten van onze beoordeling van de inrichting en het functioneren van de besturing en beheersing en van de bedrijfsprocessen vastgelegd. Een afschrift van deze rapportage hebben wij verstrekt aan het College.

Tevens hebben wij onze bevindingen naar aanleiding van de tussentijdse controle inclusief de meegegeven aandachtspunten gepresenteerd aan de Commissie van Onderzoek d.d. 29 november 2011. In het hoofdstuk 'Bestuurlijke samenvatting' is een korte samenvatting opgenomen van de bevindingen naar aanleiding van de tussentijdse controle.

Gezien het korte tijdsbestek tussen de controle van de jaarrekening en onze rapportage tussentijdse controle van 21 november 2011, heeft nog een beperkte opvolging plaatsgevonden. Wij zullen u nader rapporteren over de opvolging in onze rapportage tussentijdse controle naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2012 in het najaar van 2012.

Wij stellen het op prijs bijgevoegd verslag nader aan u toe te lichten of eventuele vragen hierover van u te beantwoorden.

Wij danken u voor de plezierige samenwerking in het afgelopen jaar.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

A blue ink signature of M.J.A. van Veen, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke.

M.J.A. van Veen RA
Senior manager

A blue ink signature of B. Minks, featuring a large, stylized 'O' followed by a horizontal line.

B. Minks RA
Director

Inhoudsopgave

1	Bestuurlijke samenvatting	1
1.1	Goedkeurende controleverklaring	1
1.2	Belangrijkste bevindingen	2
1.3	Uw specifieke wensen en aandachtspunten	3
2	Onze analyse van het resultaat 2011 en het weerstandsvermogen	4
2.1	Voordelig resultaat nader geanalyseerd	4
2.1.1	Mutaties reserves	4
2.2	Analyse van het weerstandsvermogen	5
3	Wat zijn de uitkomsten van de controle?	8
3.1	Onze verklaring	8
3.2	Welke fouten en onzekerheden resteren nog?	9
3.3	Juridische procedures en claims	10
4	Uw specifieke aandachtspunten	11
4.1	Naleving budgethouderschap	11
4.2	Kostentoerekening - effectiviteit urenregistratie tijdschrijven (volledigheid, tijdigheid, budget realisatie en nacalculatie)	12
4.3	Toetsing verantwoording PGB's	14
5	Onze aanbevelingen naar aanleiding van de controle	15
5.1	Totstandkoming van de jaarstukken 2011	15
5.2	Materiële vaste activa	16
5.3	Financiële vaste activa	16
5.4	Vorraden	17
5.5	Vorderingen Sociale Zaken, voorziening voor oninbaarheid	17
5.6	Voorzieningen	17
5.6.1	Voorziening rioolheffing	17
5.6.2	Voorziening Onderhoud gemeentelijke gebouwen en woningen	18
5.6.3	Pensioenvoorziening (voormalig-) wethouders	18
5.7	WABO/ omgevingsvergunningen	19
5.8	Volledigheid huuropbrengsten en pachten	19
5.9	Volledigheid belastingopbrengsten en heffingen	20
5.10	Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid	21
5.10.1	Interne organisatie van het rechtmatigheidsbeheer	21
5.10.2	De begrotingsrechtmatigheid, lasten	22
5.10.3	De begrotingsrechtmatigheid, kredieten	23
5.10.4	WMO eigen bijdrage CAK	23
5.10.5	Misbruik en oneigenlijk gebruik	24
5.10.6	Niet financiële beheershandelingen	24
5.11	Bevindingen controle verantwoording in het kader van Sisa	24

6	Bevindingen in het kader van de bedrijfsvoering	29
6.1	Samenvatting bevindingen tussentijdse controle	29
6.2	Ons beeld van de bedrijfsvoering: beoordeling processen	36

Bijlagen

Bijlage 1: Hoe hebben wij de controle ingericht?	1
Bijlage 2: Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant	4
Bijlage 3: Sisa-bijlage	9
Bijlage 4: Actuele ontwikkelingen	13

2011
Uitkomsten controle

Goedkeurend
Getrouwheids-
en
rechtmatigheids-
oordeel

1 Bestuurlijke samenvatting

1.1 Goedkeurende controleverklaring

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Bergen een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. De geconstateerde - niet gecorrigeerde - controleverschillen zijn voor fouten en onzekerheden kleiner dan de door u vastgestelde controletolerantie.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Bij de oordeelsvorming over de jaarrekening speelt goedkeuringstolerantie een belangrijke rol. Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, wordt in beginsel een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Concreet betekent dit dat er sprake kan zijn van controleverschillen (fouten en onzekerheden), zonder dat dit van invloed is op ons oordeel ten aanzien van de jaarrekening als geheel.

Onderstaand hebben wij een samenvattend overzicht opgenomen met de door ons geconstateerde ongecorrigeerde controleverschillen op het gebied van getrouwheid en rechtmatigheid.

Controleverschillen	Fouten	Onzekerheden
Getrouwheid		
– Onzekerheid bestedingen SISA regeling BDU Centra Jeugd en Gezin		€ 227.000
Rechtmatigheid		
Totaal getrouw en rechtmatig		€ 227.000
Goedkeuringstolerantie	€ 711.000	€ 2.133.000

Het totaal aan fouten en onzekerheden komt zowel voor wat betreft de getrouwheid als de rechtmatigheid lager uit dan de maximale goedkeuringstolerantie.

Het College heeft ons schriftelijk medegedeeld van mening te zijn dat het effect van de door ons vastgestelde en niet in de jaarrekening 2011 gecorrigeerde verschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel is voor de jaarrekening als geheel. Wij stemmen met deze visie in.

1.2 Belangrijkste bevindingen

Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen opgenomen naar aanleiding van de controle van de jaarrekening.

Bedrijfsvoering

In paragraaf 6.1 van deze rapportage hebben wij een samenvatting opgenomen van onze bevindingen en de stand van zaken ten aanzien van de bedrijfsvoering in Bergen ten tijde van onze interim-controle (november 2011).

Wij hebben meerdere bevindingen en aanbevelingen gerapporteerd. Het is van belang hierin een focus aan te brengen. De volgende top 3 zou naar onze mening het komende jaar 2012 met prioriteit moet worden opgepakt:

- 1 Versterken bedrijfsvoering en control
- 2 Versterken risicomanagement
- 3 Versterken AO/IB proces belastingen

Totstandkoming jaarrekening en jaarverslag

De voorbereiding van de controle van de jaarrekening is enigszins verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar. De organisatie is onder meer in een vroegtijdig stadium gestart met het analyseren van knelpunten die zich vorig jaar hebben voortgedaan. Daarnaast zijn in samenwerking met ons workshops voor de SISA-regelingen georganiseerd en zijn de afdelingen tijdig op de hoogte gebracht van het "jaarrekeningtraject".

Wij merken op dat de onderbouwing en interne analyse inzake het weerstandsvermogen, de risico's rondom de verbonden partijen, de overlopende vorderingen en schulden uit hoofde van de SISA-regelingen, de voorzieningen, de overige baten en de Sisa-bijlage, nog verdere verbetering en meer diepgang behoeft.

Naar onze mening zou de externe controle efficiënter kunnen worden uitgevoerd indien voorafgaand aan de controle, intern afsluitende controlewerkzaamheden plaatsvinden met betrekking tot de jaarrekening, de SISA-bijlage en de beschikbare controle informatie/balansdossiers.

Belastingopbrengsten

Wij hebben geconstateerd dat voor de uitbestede werkzaamheden inzake aanslagoplegging belastingen, aan de Gemeenschappelijke Regeling geen nadere afspraken zijn gemaakt over de aard en omvang van de (tussentijdse) informatievoorziening, alsmede de (tussentijdse) verantwoording en (interne) controle gericht op een getrouw- en rechtmatig financieel beheer.

Hoewel uitvoerende taken zijn uitbesteed aan de Gemeenschappelijke Regeling blijft de gemeente Bergen verantwoordelijk voor de resultaten hiervan. Deze worden ook verwerkt in de jaarrekening van de gemeente.

Het is daarom van belang dat binnen de ambtelijke organisatie de verantwoordelijkheid voor de overeenkomst met de Gemeenschappelijke Regeling duidelijk wordt belegd en dat vanuit de gemeente controle plaatsvindt op de uitvoering van deze overeenkomst. Wij constateren dat over 2011 onvoldoende controle heeft plaatsgevonden door de gemeente Bergen.

Huren/pachten

Zowel over 2010 als 2011 hebben wij vastgesteld dat het contractenregister nog niet volledig is geïmplementeerd. Hierdoor bestaat het risico dat opbrengsten niet en/of niet volledig worden verantwoord.

Wij hebben aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd om de juistheid en volledigheid van de opbrengsten vast te stellen. Naar aanleiding hiervan hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

In 2010 is de organisatie gestart met het verder in kaart brengen van de aanwezige huurcontracten en de volledigheid van de registratie van de vastgoedobjecten. In 2012 wordt hier verder opvolging aangegeven door het registreren en actualiseren van de objecten en subjecten in het vastgoedbeheersysteem Metafoor. Belangrijke stappen zijn hiermee gezet.

Wij benadrukken het belang van de sturing op de voortgang van de verbeteringen ter waarborging van de volledigheid van de opbrengsten.

1.3 Uw specifieke wensen en aandachtspunten

In de vergadering van 14 september 2011 heeft de commissie van onderzoek aan ons een aantal aandachtspunten voor de controle van de jaarrekening 2011 meegegeven.

Wij hebben de bijzondere aandachtspunten nader uitgewerkt in een kort werkplan, waarin opgenomen de doelstelling van de werkzaamheden, de diepgang van de te verrichten werkzaamheden en de wijze waarop wij hierover zullen rapporteren.

Het werkplan is apart aan de commissie verstuurd en gaat in op de volgende aandachtspunten:

- Naleving budgethouderschap;
- Kostentoerekening;
- Verantwoording en interne controle PGB's.

Over de uitkomsten van de aandachtspunten hebben wij u reeds gerapporteerd in onze rapportage tussentijdse controle d.d. 21 november 2011.

In onze rapportage naar aanleiding van onze tussentijdse controle hebben wij u toegezegd over de kostentoerekening en de verantwoording en interne controle PGB's nader te rapporteren in dit verslag. Over onze aanvullende bevindingen verwijzen wij u naar hoofdstuk 4 van dit verslag.

2 Onze analyse van het resultaat 2011 en het weerstandsvermogen

2.1 Voordelig resultaat nader geanalyseerd

Het saldo van baten en lasten, inclusief de mutaties in reserves over het jaar 2011 bedraagt € 1,26 miljoen voordelig (geraamd saldo volgens de herziene begroting € 0,6 miljoen voordelig). Dit is het saldo na verwerking van de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Het resultaat over 2011 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2011	Afwijking
Totale lasten	(66.347)	(65.736)	611
Totale baten	66.125	66.497	372
Resultaat vóór bestemming	(222)	761	983
Mutaties in reserves	792	499	(293)
Resultaat na bestemming	570	1.260	690

Ten opzichte van de door u vastgestelde begroting betekent dit een voordelig resultaatteffect van € 690.000.

Uit bovenstaande opstelling blijken zowel vóór als na bestemming in absolute bedragen afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting. In de programmaverantwoording zijn de afwijkingen toegelicht, waarnaar wij dan ook verwijzen.

2.1.1 Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000 / (last)	Begroting na wijziging	Rekening 2011	Afwijking
Dotaties	(5.220)	(5.381)	(161)
Onttrekkingen	6.012	5.880	(132)
Per saldo	792	499	(293)

De hogere *dotatie* heeft betrekking op:

- Het toevoegen van het resultaat van het ontvangen dividend uit hoofde van de NUON-gelden. Het resultaat uit hoofde van de NUON gelden is € 161.000 hoger dan begroot en wordt veroorzaakt doordat de kopende partij geen beroep heeft gedaan op afgegeven garanties (Escrow).

De hogere *onttrekking* heeft betrekking op:

- Door lagere uitgaven is € 86.000 uit de algemene reserves en € 46.000 minder uit de bestemmingsreserves onttrokken. De lagere onttrekkingen hebben onder meer betrekking op de structuurvisie, reorganisatiekosten en kosten permanente bewoning recreatiewoningen.

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld.

2.2 Analyse van het weerstandsvermogen

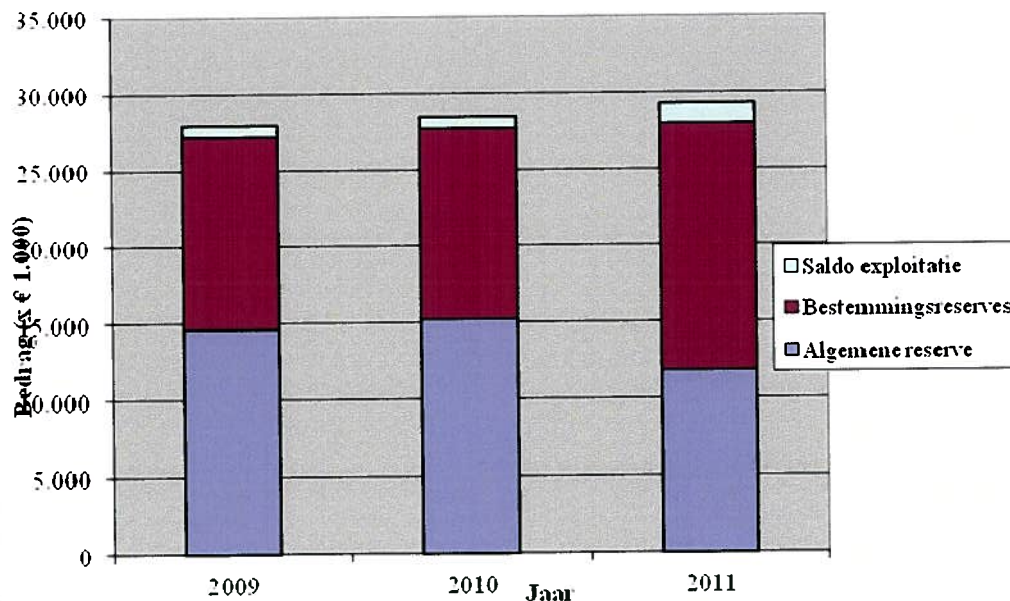
Het eigen vermogen bedraagt per jaareinde 2011 volgens de jaarrekening, exclusief het resultaat na bestemming € 27.980.000 en heeft zich gedurende 2011 als volgt ontwikkeld:

Bedrag x €1.000	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Totaal
	€	€	€
Saldo 1 januari 2011	15.228	12.443	27.671
Bestemming resultaat 2010	500	308	808
Totaal stortingen 2011 ten laste van resultaat	1.468	3.913	5.381
Totaal onttrekkingen 2011 ten gunste van resultaat	5.390	490	5.880
Saldo per jaareinde 2011	11.806	16.174	27.980

Uit bovenvermeld overzicht blijkt onder andere dat per saldo (exclusief resultaat 2010) € 499.000 gedurende 2011 is onttrokken aan de reserves (€ 5.880.000/- € 5.381.000). In de begroting na wijziging werd per saldo uitgegaan van een onttrekking aan de reserves van € 792.000.

Naast de per saldo onttrekking van € 499.000 is aan de reserves vanuit de resultaatbestemming 2010 € 808.000 toegevoegd. Per saldo is de reservepositie van de gemeente Bergen daardoor licht verbeterd (toename € 309.000).

Het eigen vermogen laat het volgende verloop zien (x € 1.000):

In het jaarverslag is in de paragraaf 'weerstandsvormogen' de weerstandscapaciteit nader toegelicht, alsmede de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2011 is gevoerd. Voor zover wij hebben kunnen nagaan geeft de hierin opgenomen informatie een goed beeld van de ontwikkeling van het weerstandsvormogen gedurende 2011.

Wij merken op dat de risico-inschatting die hieraan ten grondslag ligt kan worden verbeterd op het gebied van de analyse van de kans dat een risico zich voordoet en de impact die een risico mogelijk zou hebben. Daarnaast is de inventarisatie van de risico's nu niet organisatiebreed gedragen. Het College heeft aangegeven in 2012 verder te gaan met het verbeteringstraject dat in 2011 is ingezet ten aanzien van risicomanagement en hiervoor het NARIS systeem te gaan gebruiken.

Wij adviseren u het verbeteringstraject ten aanzien van het risicomanagement te voorzien van mijlpalen en het tijdig realiseren van deze mijlpalen nauwgezet te monitoren aangezien een goed risicomanagement voor u als Raad van groot belang is bij het maken van (strategische) keuzes. Na afronding van het verbeteringstraject is het van belang om te bepalen of de huidige norm voor het bepalen van het weerstandsvormogen nog voldoet.

De algemene reserve bedraagt per 31 december 2011 € 11,8 miljoen. Met betrekking tot het gewenste weerstandsvormogen heeft de Raad van de gemeente Bergen een ondergrens vastgesteld zijnde 10% van de totale (primaire) gemeentebegroting, dit betekent voor 2011 dat een bedrag van € 6,2 is afgezonderd als weerstandsvormogen.

Op basis van de door de gemeente uitgevoerde globale risico analyse wordt het maximale risico in de jaarrekening 2011 geschat op € 3.958.000. Na risico beoordeling (kans/impact) wordt het minimaal benodigd weerstandsvermogen geraamd op € 1.670.500.

Op basis van het weerstandsvermogen van de gemeente, rekening houdend met de totale reservepositie, het huidige financiële beleid, de uitkomsten van de risico-inventarisatie en de te verwachten aanvullende rijksbezuinigingen achten wij de financiële positie van de gemeente voldoende.

Risico's

In aanvulling op de in de paragraaf Weerstandsvermogen genoemde risico's willen wij u nog wijzen op de volgende risico's:

Verbonden partijen

Een deel van de risico's die de gemeente loopt komt voort uit de relaties met andere partijen die zijn aangegaan in het kader van het uitvoeren van werkzaamheden, het participeren in gemeenschappelijke regelingen, grote projecten, belangrijke subsidierelaties of het garant staan voor financiering van partijen met een maatschappelijke taak verbonden aan de publieke taak van de gemeente. De gemeente is in 2011 gestart met een regionale aanpak om de controle en het toezicht op de verbonden partijen in de regio tot stand te brengen.

Wij merken op dat deze aanpak tot nog toe niet volledig is en niet de gewenste diepgang heeft. Daarnaast is nog niet gestart met het analyseren van de financiële positie van partijen waaraan een garantie is verstrekt, terwijl het risico dat garanties worden ingeroepen is toegenomen.

Wij bevelen u aan om de analyses van de financiële positie van verbonden partijen, grote projecten en het risico dat de gemeente loopt bij ieder moment van de P&C cyclus te analyseren en hierover aan de Raad te rapporteren. Het realiseren van deze informatievoorziening heeft onzes inziens hoge prioriteit.

3 Wat zijn de uitkomsten van de controle?

In dit hoofdstuk behandelen wij de uitkomsten van onze werkzaamheden naar aanleiding van de controle van de jaarrekening.

3.1 Onze verklaring

De jaarrekening is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Bergen een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.

Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2011 zijn ingericht in overeenstemming met het BBV en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van de gemeente Bergen.

De jaarrekening is rechtmatig

Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Bergen een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2011 in overeenstemming zijn met de door de Raad vastgestelde wet- en regelgeving (begrotingscriterium).

Jaarverslag niet strijdig met de jaarrekening

De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBV. Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening 2011 van uw organisatie geen materiële afwijkingen vertoont ten opzichte van de voorschriften van het BBV. Daarnaast is door ons nagegaan of het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet strijdig is met de jaarrekening.

Belangrijke voorwaarde: ongewijzigde vaststelling

Wij zijn er bij ons oordeel van uitgegaan dat de Raad de nu overlegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Onze
rapportering van
fouten en
onzekerheden

3.2 Welke fouten en onzekerheden resteren nog?

In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde controles:

Controleverschillen per onderdeel	Fouten (x € 1.000)	Onzekerheden (x € 1.000)	Verwijzing
Getrouwheid			
SISA BDU Centra voor Jeugd en Gezin		227	Zie 5.11
Totaal		227	
Goedkeuringstolerantie Getrouwheid	711	2.133	
Rechtmatigheid			
Totaal		227	
Goedkeuringstolerantie Rechtmatigheid	711	2.133	

Fouten en onzekerheden ter zake van de getrouwheid zijn eveneens fouten en onzekerheden op het gebied van de rechtmatigheid. Hierbij worden positieve en negatieve verschillen afzonderlijk bij de vorming van het rechtmatigheidsoordeel betrokken.

De kritische grens voor fouten (1% van de totale lasten en toevoegingen reserves) bedraagt € 711.000. Van dit bedrag hebben wij 50% gereserveerd voor de zogenaamde 'onontdekte fouten'. De maximale tolerantie is derhalve € 305.000. De kritische grens voor onzekerheden (3% van de totale lasten en toevoegingen reserves) bedraagt € 2.133.000. Van dit bedrag hebben wij 50% gereserveerd voor de zogenaamde 'onontdekte fouten'. De maximale tolerantie is derhalve € 1.066.000.

De geconstateerde onzekerheid ad € 227.000 is kleiner dan de door u vastgestelde controletolerantie € 2.133.000 voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening.

Juridische
procedures en
claim

3.3 Juridische procedures en claims

De jaarrekening dient een volledig beeld te geven van de verplichtingen van de gemeente Bergen op balansdatum. Een onderdeel hiervan vormen de juridische claims en geschillen die lopen en die kunnen leiden tot additionele lasten voor de gemeente.

Wij stellen vast dat voorafgaande aan de jaarrekeningcontrole door juridisch medewerker van de gemeente Bergen een totaaloverzicht van de lopende juridische zaken, claims en niet in de balans opgenomen risico's is opgesteld.

Wij hebben de claims en juridische geschillen beoordeeld en vastgesteld dat deze terecht niet financieel zijn opgenomen onder de voorzieningen of overlopende passiva. Wij hebben verder geen indicaties dat er claims en juridische geschillen lopen die ten onrechte niet zijn opgenomen in de jaarrekening.

4 Uw specifieke aandachtspunten

In dit hoofdstuk behandelen wij de uitkomsten van onze werkzaamheden naar aanleiding van de door aan ons meegegeven aandachtspunten.

In de vergadering van het Commissie van Onderzoek gehouden d.d. 14 september 2011 zijn aan ons de volgende aandachtspunten voor de controle kenbaar gemaakt:

- Naleving budgethouderschap;
- Kostentoerekening;
- Verantwoording en interne controle PGB's.

4.1 Naleving budgethouderschap

De kaders die ten grondslag liggen aan de naleving van het budgethouderschap worden gesteld door de Raad en het College. De volgende kaders zijn van toepassing:

- Delegatie en mandaatbesluit;
- Besluit mandaat en volmacht;
- Mandaat en volmacht register;
- Organisatiebesluit;
- Budgethoudersregeling gemeente Bergen 2011.

Deze kaders waarborgen in opzet een goed budgetbeheer.

Administratieve organisatie en interne beheersing

De kaders dienen uitgewerkt te worden in de administratieve organisatie. Op basis van de analyse van de administratieve organisatie kunnen de aanwezige beheersingsmaatregelen in de processen worden onderkend en kan een uitgebalanceerd intern controleplan worden opgesteld voor de toetsing van de werking van de beheersmaatregelen in het proces.

Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en daarin opgenomen maatregelen van interne controle beoordeeld. Met betrekking tot de opzet van dit proces hebben wij de volgende bevindingen:

- in de verplichtingenadministratie zijn geen restricties opgenomen ten aanzien van de hoogte van het opvoeren van inkoopverplichtingen;
- een contractenregister waarin langdurige inkoopverplichtingen zijn vastgelegd is niet aanwezig;
- aangegane verplichtingen worden niet consequent vastgelegd in de verplichtingadministratie.

Wij hebben in onze rapportage naar aanleiding van onze tussentijdse controle aangegeven dat wij enkele omissies en leemten in de AO/IB rondom de naleving van het budgethouderschap hebben vastgesteld. Door het ontbreken van afgedwongen registratie van de verplichtingen bestaan mogelijke onzekerheden omtrent de beheersing en monitoring van de begrotingsvoortgang en mogelijke begrotingsoverschrijdingen.

Het ontbreken van de beheersing en monitoring rondom de registratie van verplichtingen heeft niet alleen betrekking op de lasten gedurende het boekjaar, maar kan ook gevolgen hebben voor overschrijdingen van de beschikbaar gestelde kredieten.

Wij adviseren u de procedures en interne beheersing dusdanig in te richten dat de juistheid en volledigheid van de verplichtingen en contracten administratie binnen de gemeente is gewaarborgd. Opdat de gemeente inzicht verkrijgt in de budgetbeheersing voor het goed kunnen sturen, beheersen, toezicht houden en verantwoorden.

Instrumenten planning & control

De gemeente Bergen heeft de afgelopen jaren verder gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de instrumenten in de planning & controlcyclus, waaronder programmabegroting, projectrapportages, 4-maandsrapportage. Deze instrumenten dragen bij aan een goed budgetbeheer.

Jaarrekening

Bij het jaarrekeningtraject is gebleken dat nog veel mutaties plaatsvinden in relatie tot voorzieningen, reserves en nog te betalen, die bij een adequaat budgetbeheer in de loop van het jaar zouden kunnen plaatsvinden. De gemeente heeft overigens duidelijke richtlijnen vastgelegd voor het budgetbeheer en het jaarrekeningtraject. Het is van belang dat de wijze waarop met deze interne regels wordt omgegaan (rollen en gedrag) wordt verbeterd.

4.2 Kostentoerekening - effectiviteit urenregistratie tijdschrijven (volledigheid, tijdigheid, budget realisatie en nacalculatie)

Wij hebben vastgesteld dat in Bergen in opzet sprake is van een transparante, duidelijke en eenvoudige toerekening van kosten aan producten/ programma's:

- voor elke afdeling en intern product is een kostenplaats ingesteld. Aan afdelingen worden drie soorten kosten toegerekend namelijk: personeelskosten, directe afdelingskosten en algemene overheadkosten (zgn. doorbelaste kosten);
- de personeelskosten worden direct op een kostenplaats verantwoord. Onder de directe afdelingskosten worden organisatiebrede kosten verzameld zoals opleidingskosten bij P&O en de kosten van de gemeentewerf bij BOR. De kosten worden op een apart intern product geboekt en vervolgens via een vaste verdeelsleutel (FTE) naar de kostenplaatsen verdeeld. Hetzelfde geldt voor de algemene overheadkosten;
- vanaf de kostenplaatsen worden de kosten op basis van ingeschatte urenverdeling toegerekend aan de producten (kostendragers).

Ten aanzien van de *werking* van de kostentoerekening in 2011 hebben wij geconstateerd dat:

- de procedures in 2011 zijn gewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. Zo wordt inmiddels door een aantal afdelingen tijdgeschreven volgens een afdelingsprocedure. Het schrijven van tijd vindt overigens nog wel plaats in Excel. Hierbij zijn nog geen procedures ontwikkeld die de juistheid en volledigheid van deze tijdsregistratie borgen;
- ten behoeve van het samenstellen van de begroting 2012 - op basis van de werkelijke tijdsbesteding 2011 - een nadere analyse heeft plaatsgevonden van de ten behoeve van de begroting 2011 ingeschatte urenverdeling. Dit heeft er toe geleid dat ten opzichte van 2010 een wijziging heeft plaatsgevonden van de gehanteerde urenverdeling;
- een aantal afdelingen heeft tijd bijgehouden in eigen administraties (Excellijsten). Deze administraties zijn samen met de input die is aangeleverd voor de begroting 2012 gebruikt om een nacalculatie uit te voeren ten behoeve van de jaarrekening 2011. De nacalculatie heeft plaatsgevonden op basis van het werkelijke aantal uren ten opzichte van de geraamde uren.

Wij hebben de uitgangspunten en uitkomsten voor en van deze nacalculatie besproken met de organisatie en concluderen dat de uitkomsten van de nacalculatie en de verdeling van de kosten niet onwaarschijnlijk is.

Kostenplaatsresultaat 2011

Het kostenplaatsresultaat over 2011 bedraagt € 780.000 voordelig. Dit kostenplaatsresultaat bestaat uit enerzijds het voordelig renteresultaat ad € 1.724.000 (geraamd: € 1.955.000 voordelig) en anderzijds het negatieve reguliere kostenplaatsresultaat ad € 944.000 (geraamd € 240.000 negatief).

Renteresultaat

Het gerealiseerde renteresultaat over 2011 bedraagt € 1.724.000. Dit betreft het verschil tussen het gehanteerde omslagpercentage ad 5% en de werkelijk (per saldo) betaalde rente (gemiddeld circa 3,6%).

Dit betekent dat € 1.724.000 teveel aan financieringslasten is doorbelast aan de programma's. Het is van belang dat het gehanteerde omslagpercentage periodiek wordt herijkt.

Reguliere kostenplaatsresultaat

Het reguliere kostenplaatsresultaat betreft de prijscomponent welke niet in de nacalculatie is meegenomen.

Dit betekent dat feitelijk (per saldo), minder lasten € 944.000 aan gemeentebrede/indirecte kosten ten laste van de programma's zijn verantwoord dan daadwerkelijk gemaakt.

In de herziene begroting 2011 is uitgegaan van een kostenplaatsresultaat ad € 240.000. Dit betreft het saldo van begrotingswijzigingen met betrekking tot gemeentebrede kosten gedurende 2011.

Uitgangspunt bij de verdeling van de gemeentebrede/ indirecte kosten naar de programma's moet naar onze mening zijn dat alle kosten juist en volledig worden doorbelast naar de programma's zodat een transparant beeld ontstaat van de werkelijke lasten en baten per programma. Een voorcalculatorisch/begroott kostenplaatsresultaat is in dit kader naar onze mening onjuist.

4.3 Toetsing verantwoording PGB's

Naar aanleiding van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld dat de opzet van de AO/IB voldoende waarborgen biedt voor de rechtmatige toekenning van de PGB's.

Ten aanzien van de werking van de AO/IB hebben wij vastgesteld dat de interne controle voor de rechtmatige besteding van de budgetten PGB's 2010 op basis van een steekproef eind 2011 heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd. Wij kunnen ons vinden in deze conclusie.

Wij adviseren u het tijdstip waarop de controle van rechtmatige besteding van de PGB budgetten plaatsvindt te vervroegen.

5 Onze aanbevelingen naar aanleiding van de controle

5.1 Totstandkoming van de jaarstukken 2011

Voor het opstellen van de jaarstukken is door uw organisatie een jaarplanning opgesteld waarin onder meer een tijdspad en een rolverdeling van de afdelingen Interne Dienstverlening en Bedrijfsvoering en Control, het College, uw Raad en de accountant is opgenomen. Uit het vooraf gestelde tijdspad voor de totstandkoming van de jaarrekening blijken de ambities van uw organisatie met betrekking tot een snelle en adequate financiële afsluiting zodat tijdig betrouwbare informatie beschikbaar is over de bedrijfsactiviteiten. Conform voorgaande jaren was de planning ambitieus en heeft dit een omvangrijke inspanning met betrekking tot interne controle op de rechtmatigheid en de verantwoording inzake specifieke uitkeringen op grond van SISA gevraagd van uw organisatie.

Ten behoeve van onze controle maken wij gebruik van door u opgestelde documenten met betrekking tot de samenstelling van de balans- en resultaatposten. Deze documenten hebben wij opgevraagd door middel van een 'client assistance letter'. Intern is vervolgens de taakverdeling gemaakt inzake de aan te leveren informatie door afdelingen Interne Dienstverlening en Bedrijfsvoering en Control en de overige afdelingen binnen uw organisatie.

Wij hebben geconstateerd dat de onderbouwing en interne analyse inzake het weerstandsvermogen, de risico's rondom de verbonden partijen, de overlopende vorderingen en schulden uit hoofde van de SISA regelingen, de voorzieningen en de overige baten en de Sisa-bijlage nog steeds verdere verbetering en meer diepgang behoeft.

De aanpak in de voorbereiding van de controle door uw gemeente is enigszins verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar. U bent onder meer in een vroegtijdig stadium gestart met het analyseren van knelpunten die zich vorig jaar hebben voortgedaan, u heeft workshops voor de Sisa-regelingen in samenwerking met ons georganiseerd en u heeft tijdig de te betrekken afdelingen op de hoogte gebracht van het "jaarrekeningtraject".

De verbetermogelijkheden voor de eerder genoemde posten ligt in periodieke analyses en het creëren van tussentijdse afsluitmomenten waardoor leemten in de documentatie eerder worden gesignaleerd, betrokken niet-financiële medewerkers nut en noodzaak van een goede onderbouwing leren onderkennen en verantwoordelijkheden door budgethouders worden gedragen. Daarnaast bestaat dan ook de mogelijkheid om gevoerd beleid te wijzigen en bestaat een verminderd risico dat gelden dienen te worden terugbetaald aan Rijk of Provincie of onnodige kosten worden gemaakt.

Naar onze mening zou de externe controle efficiënter kunnen worden uitgevoerd indien voorafgaand aan de controle intern afsluitende controlewerkzaamheden hebben plaatsgevonden met betrekking tot de jaarrekening en met name de Sisa-bijlage en de beschikbare controle informatie/balansdossiers.

Wij adviseren u om bij de tussentijdse rapportages een zogenaamde "tussentijdse afsluiting" uit te voeren. Daarbij worden alle belangrijke balans- en resultaatposten geanalyseerd en aangesloten met subadministraties en verschillen uitgezocht. Bij de samenstelling en (interne) controle van de jaarrekening kan hier voor een belangrijk deel op worden gesteund, waardoor het jaarrekeningtraject sneller en efficiënter kan verlopen.

Daarnaast adviseren wij de uitkomsten van de jaarrekening 2011 nader te analyseren naar onder meer incidenteel en structureel en aard en oorzaak. De uitkomsten en bevindingen naar aanleiding van deze analyse kunnen worden vervolgens worden meegenomen bij de totstandkoming van de voor- en najaarsrapportage ter verdere verbetering van het voorspellend karakter van deze nota's (met name najaarsnota).

5.2 Materiële vaste activa

In 2011 (14 april 2011) heeft de Raad de nota activabeleid vastgesteld. Wij hebben vastgesteld dat de herziene afschrijvingstermijnen niet zijn toegepast op de bestaande investeringen. Uit interne analyse blijkt dat de afwijkingen beperkt zijn. Wij onderschrijven deze inschatting.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat intern onvoldoende periodiek het bestaan van de betreffende activa alsmede de juistheid van de waardering van de activa wordt vastgesteld.

Het risico bestaat dat activa zijn gewaardeerd die niet meer aanwezig zijn binnen de gemeente dan wel dat activa tegen een te hoge boekwaarde zijn gewaardeerd.

Wij adviseren u de activa staat nader te analyseren op het bestaan van de vaste activa en de juiste waardering (historische kostprijs verminderd met de afschrijvingen dan wel lagere marktwaarde) alsmede de juistheid van de resterende afschrijvingstermijnen aan de hand van de verwachte resterende gebruiksduur.

5.3 Financiële vaste activa

In de jaarrekening zijn onder de Financiële Vaste Activa door de gemeente uitgegeven leningen verantwoord aan woningcorporaties, deelnemingen en overige. Wij hebben geconstateerd dat in het kader van het samenstellen van de jaarrekening 2011 door de gemeente geen saldobevestigingen worden verstuurd naar de betreffende instellingen/gelieerde partijen ter bevestiging van het saldo van de lening per 31 december 2011.

Wij adviseren u het traject van het samenstellen van de jaarrekening verder aan te scherpen en met ingang van 2012 saldobevestigingen te sturen naar de instellingen ter bevestiging van het saldo van de lening U/G aan het eind van het jaar ter waarborging van de juistheid van het saldo van de verstrekte langlopende leningen.

5.4 Voorraden

In het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente Bergen hebben wij de grondexploitaties gecontroleerd. De in exploitatie genomen gronden hebben een netto boekwaarde van € 2.6 miljoen negatief.

Het is aan het College om in de jaarrekening tot de best mogelijke waardering van de voorraden te komen. Wij constateren dat het College de waardering op deskundige en zorgvuldige wijze tot stand heeft gebracht. Hierbij wordt een gezonde mate van voorzichtigheid betracht. Wij achten de waardering zoals opgenomen in de jaarrekening dan ook adequaat.

5.5 Vorderingen Sociale Zaken, voorziening voor oninbaarheid

De vordering debiteuren sociale zaken (krediethypotheek, leenbijstand, verhaal, terugvordering e.d.) bedraagt ultimo 2011 € 1.004.000. Het langlopend deel bestaat uit € 557.000, met name krediethypotheeken (€ 342.000). De voorziening voor dit deel bedraagt € 67.000 (31%). Het kortlopende deel bestaat met name uit terugvorderingen, verhaal en fraudedebiteuren voor een totaal bedrag aan € 447.000 waarvan € 336.000 (73%) als oninbaar is voorzien.

Wij adviseren het College om de procedures voor het bepalen van de omvang van de voorziening voor inbaarheid nader aan te scherpen. Hierbij adviseren wij u jaarlijks op cliëntniveau te analyseren wat het verloop is van de debiteurenpositie en afhankelijk van de ontvangsten over de afgelopen 3 jaar, de voorziening voor oninbaar te bepalen.

5.6 Voorzieningen

5.6.1 Voorziening rioolheffing

De voorziening rioolheffing is gevormd voor de egalisatie van de tarieven rioolheffing. Het resultaat op het product rioolbeheer wordt ten gunste/laste van deze reserve gebracht. De stand van de voorziening bedraagt per 31 december 2011 € 201.000 (31 december 2010: € 405.000 negatief).

Ten opzichte van het door de Raad vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is de stand van de voorziening derhalve eerder positief geworden. Dit wordt met name veroorzaakt doordat in 2011 het jaarlijks grootonderhoud programma gemalen is doorgeschoven naar 2012.

5.6.2 Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en woningen

Vorig jaar hebben wij u gemeld dat het College voornemens was in 2011 de meerjaren onderhoudsplanningen te actualiseren en hierbij rekening zou worden gehouden met de achterstand in onderhoud die in de voorgaande jaren is ontstaan.

Het College heeft inmiddels een analyse gemaakt van de staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. Hierbij is gebleken dat een deel van de gebouwen niet in de voorziening is betrokken in 2009 en 2010 wegens geplande verkoop van deze gebouwen. De verkopen hebben tot op heden niet plaatsgevonden.

De interne analyse heeft geleid tot een aanpassing van de voorziening met € 320.000, waarbij het onderhoudsniveau dat uw Raad heeft vastgesteld niet is gewijzigd en alle panden in de voorziening zijn meegenomen. De stand van de voorziening per 31 december 2011 bedraagt hierdoor € 1,8 miljoen. Door aanpassing van het aantal in de voorziening betrokken gebouwen bestaat een beter inzicht in de werkelijke onderhoudslasten. Dit resulteert echter in een toename van de dotaties aan de voorziening voor de jaren 2012 en 2013 van € 170.000 en vanaf 2014 met € 40.000.

Wij hebben het College geadviseerd u de noodzakelijke wijzigingen in de begroting 2012 voor te stellen en de meerjarige effecten te betrekken in de meerjarenbegroting.

Daarnaast hebben wij het College geadviseerd om een duidelijk verschil aan te brengen tussen het groot onderhoud en het klein onderhoud aangezien de geldende verslaggevingregels (het BBV) alleen een egalisatievoorziening voor groot onderhoud toestaat.

5.6.3 Pensioenvoorziening (voormalig-) wethouders

De wet financïering politieke ambtsdragers (Appa) biedt de mogelijkheid om het pensioen voor wethouders over te dragen of in eigen beheer uit te voeren. De gemeente Bergen heeft er voor gekozen om de pensioenen in eigen beheer uit te voeren. Wij hebben u vorig jaar gemeld dat het noodzakelijk is om ieder jaar een inventarisatie van de benodigde gegevens en een actuariële berekening te laten plaatsvinden.

Hierbij is een onderscheid te maken tussen drie groepen die deel uit maken van de pensioenregeling:

- 1 Slapers;
- 2 Actieve wethouders;
- 3 Pensioengerechtigden.

Wij hebben u vorig jaar gemeld dat geen voorziening is gevormd voor de groep pensioengerechtigden en geadviseerd hier een voorziening voor te vormen. In 2011 zijn alle gegevens verzameld van deze groep en zijn ook de gegevens van de twee andere groepen geactualiseerd.

U bent over de financiële effecten (toevoeging aan de voorziening van € 1.291.000) hiervan in het najaar door het College geïnformeerd, bij de aanbidding van de najaarsnota.

5.7 WABO/ omgevingsvergunningen

Om tot een sluitend oordeel te komen omtrent de juistheid en volledigheid van de opbrengsten uit hoofde van de bouwleges hebben extra inspanningen van zowel de gemeente als van ons plaatsgevonden.

De gemeente heeft gedurende het boekjaar een nieuwe applicatie in gebruik voor de registratie en administratie van de omgevingsvergunningen. Wij hebben in onze rapportage naar aanleiding van de tussentijdse controle 2011 gerapporteerd dat dit heeft geleid tot een hiaat in de AO/IB. Wij hebben vastgesteld dat meerdere medewerkers in de nieuwe applicatie in staat zijn om de tarieven aan te passen. Hierdoor is het risico ontstaan dat de facturatie onjuist geschiedt en de opbrengsten niet juist en volledig worden verantwoord.

Om zekerheid te verkrijgen bij de juiste en volledige verantwoording van de opbrengsten uit hoofde van omgevingsvergunningen zijn aanvullende controlemaatregelen nodig geweest. Concluderend zijn de bevindingen door extra werkzaamheden hersteld en is de juistheid en volledigheid van de baten uit hoofde van de WABO vastgesteld.

In 2012 zijn de procedures in opzet verder aangescherpt en aangepast. Over de werking hiervan zullen wij u rapporteren naar aanleiding van de tussentijdse controle 2012.

5.8 Volledigheid huuropbrengsten en pachten

De gemeente heeft een aantal gronden en panden in eigendom. Een aantal van deze gronden en panden wordt verpacht of verhuurd. Wij hebben aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd om de juistheid en volledigheid van de opbrengsten vast te stellen.

In 2010 is de organisatie gestart met het verder in kaart brengen van de aanwezige huurcontracten en de volledigheid van de registratie van de vastgoedobjecten. In 2012 wordt hier verder opvolging aangegeven door het registreren en actualiseren van de objecten en subjecten in het vastgoedbeheersysteem Metafoor. Belangrijke stappen zijn hiermee gezet.

Wij benadrukken het belang van de sturing op de voortgang van de verbeteringen ter waarborging van de volledigheid van de opbrengsten.

5.9 Volledigheid belastingopbrengsten en heffingen

Uitbesteding belastingen

Wij hebben geconstateerd dat voor de uitbestede werkzaamheden inzake aanslagoplegging belastingen, aan de Gemeenschappelijke Regeling geen nadere afspraken zijn gemaakt over de aard en omvang van de (tussentijdse) informatievoorziening alsmede de (tussentijdse) verantwoording en (interne) controle gericht op een getrouw- en rechtmatig financieel beheer. Hoewel uitvoerende taken zijn uitbesteed aan de Gemeenschappelijke Regeling blijft de gemeente Bergen verantwoordelijk voor de resultaten hiervan. Deze worden ook verwerkt in de jaarrekening van de gemeente.

Het is daarom van belang dat binnen de ambtelijke organisatie de verantwoordelijkheid voor de overeenkomst met de Gemeenschappelijke Regeling duidelijk wordt belegd en dat vanuit de gemeente controle plaatsvindt op de uitvoering van deze overeenkomst. Wij constateren dat over 2011 onvoldoende controle heeft plaatsgevonden door de gemeente Bergen.

Wij zijn van mening dat de procedures ter waarborging van de volledigheid van deze belastingen verder dienen te worden aangescherpt.

Onderdeel van deze afspraken zou naar onze mening moeten zijn een controle- en rapportageprotocol. In dit protocol moet zijn geregeld dat de Gemeenschappelijke Regeling jaarlijks een totaal verantwoording indient over de opgelegde aanslagen per jaarlaag en per belastingsoort en de nog op te leggen aanslagen over het boekjaar en eventueel eerdere jaren.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat intern geen zichtbare controle plaats vindt op de aansluiting van de journaalpost van de gemeenschappelijke regeling en de financiële administratie, dit heeft geleid tot bijstelling van de bedragen na ontvangst en analyse van de opgave over het jaar 2011.

Wij adviseren nadere afspraken te maken met de Gemeenschappelijke Regeling inzake periodieke informatie-uitwisseling vanuit de Gemeenschappelijke Regeling. Met betrekking tot de informatie-uitwisseling dient onder meer aandacht besteed te worden aan de frequentie van de het verstrekken van rapportages, de journalisering van de belastingen in de financiële administratie, het aantal opgelegde aanslagen ten opzichte van de begroting, het aantal nog op de leggen aanslagen en de voortgang van het aantal beroep en bezwaarschriften en voortgang in de afhandeling per jaarlaag etc.

Toeristen-/forensenbelasting

Binnen de gemeenschappelijke regeling is de taak voor het opleggen van de aanslagen toeristen- en forensenbelasting belegd bij de gemeente Alkmaar. De gemeente Bergen is verantwoordelijk voor de tijdige, juiste en volledige aanlevering van de gegevens die noodzakelijk zijn om de aanslag op te leggen.

Wij constateren dat de aanslagen voor 2010 en 2011 met een totale opbrengst van € 3,1 miljoen per 31 december 2011 nog niet waren opgelegd. Door het laat opleggen van de belastingen bestaat het risico dat de inbaarheid vermindert. Daarnaast draagt de vordering niet bij aan de beschikbare liquide middelen en trekt de gemeente hierdoor meer financiering en neemt de financieringslast hierdoor toe.

Wij adviseren u om de tijdigheid van de het opleggen van de aanslagen te versnellen door verbeteringen in het interne proces belastingen aan te brengen en de verwachte momenten van inning te betrekken bij de liquiditeitsprognoses.

Voor een aantal heffingen/belastingen is en blijft de gemeente Bergen verantwoordelijk voor het opleggen van de heffing/ belasting, zoals forensen-, toeristen- en hondenbelasting.

Wij hebben geconstateerd dat de mutaties naar de Gemeenschappelijke Regeling/ gemeente Alkmaar niet doorlopend genummerd zijn/ worden. Hierdoor bestaat het risico dat intern niet kan worden vastgesteld dat alle door de gemeente verstrekte mutaties zijn verwerkt in de belastingapplicaties.

Wij adviseren u ter waarborging van de tijdigheid en volledigheid van de verwerking van de mutaties door de gemeente Alkmaar, de mutaties doorlopend te nummeren en een standenregister bij te houden ter waarborging van de volledigheid van de opbrengsten.

5.10 Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2011 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het BADO en de controleverordening/het controleprotocol 2011 van de gemeente Bergen. Bij onze controle hebben wij getoetst op de volgende onderwerpen:

- het rechtmatigheidsbeheer;
- de naleving van het voorwaarden criterium;
- de begrotingsrechtmatigheid;
- het misbruik en oneigenlijk-gebruik criterium;
- de niet-financiële beheershandelingen.

In het vervolg van deze paragraaf geven wij - voor zover van toepassing - onze bevindingen bij deze onderwerpen.

5.10.1 Interne organisatie van het rechtmatigheidsbeheer

Het normenkader is op 14 september 2011 door uw Raad vastgesteld. Het normenkader is intern bij uw gemeente vertaald in een toetsingskader, waarna voor de geïdentificeerde risico's de getroffen beheersmaatregelen in kaart zijn gebracht. De werking van deze maatregelen is met voldoende diepgang getoetst en de uitkomsten hiervan zijn met een duidelijke audit-trail vastgelegd.

De aandacht voor de rechtmatigheid en verbijzonderde interne controle is intern voldoende aanwezig. In paragraaf 6.1 hebben wij nadere aanbevelingen gedaan voor het verder versterken van het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente Bergen.

In dit kader verwijzen wij tevens naar de door ons gedane aanbevelingen in onze rapportage tussentijdse controle van 21 november 2011 inzake het versterken van het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie.

5.10.2 De begrotingsrechtmatigheid, lasten

De Raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen/kredieten) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen.

Door een goede inrichting van de (administratieve) organisatie en planning & controlcyclus zorgt het College er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en tijdig over afwijkingen wordt gerapporteerd.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de Raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de Raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

De begrotings-
overschrijdingen
zijn voldoende
toegelicht

(in € x 1.000)	Lasten rekening	Lasten begroting na wijziging	Overschrijding lasten
Programma 3 Dienstverlening	2.724	2.637	87
Programma 5 Beheer openbare ruimte	18.182	18.034	148
Programma 7 Middelen	1.931	2.673	741

Deze overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten zijn door het College in de jaarrekening in paragraaf "overzicht begrotingsafwijkingen ten opzichte van realisaties" nader toegelicht.

Uit de toelichting van het College blijkt dat de hogere lasten passen binnen het door de Raad vastgestelde beleid, welke niet eerder aan uw Raad konden worden gemeld en of waar direct gerelateerde opbrengsten tegenover staan. Er is geen sprake van een begrotingsonrechtmatigheid.

5.10.3 De begrotingsrechtmatigheid, kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. Hierbij hebben wij de volgende opmerking:

Negatieve kredieten

Het College van Burgemeester en Wethouders heeft in de jaarrekening het negatieve saldo van het krediet Oude Hof nader toegelicht. Uit de toelichting blijkt dat het negatieve krediet wordt gedekt door alternatieve subsidies, waaronder ISV 2011- 2014 (€ 108.000) en een overige provinciale subsidie (€ 78.000). Aan ons is meegedeeld dat de realisatie van de laatst genoemde subsidie ter discussie staat als gevolg van het niet tijdig voldoen aan subsidievoorwaarden.

Aanscherping beheer inkomende subsidies noodzakelijk

Wij adviseren u toe te zien op de aanscherping van het beheer van de inkomende subsidie en het tussentijds monitoren van de voortgang en realisatie van de specifieke voorwaarden en doelstellingen. Ten behoeve van een goed kredietbeheer is het van belang dat kredieten bruto worden vastgesteld door de Raad en dat bij eventuele aanpassingen in dekking een gewijzigd krediet ter goedkeuring aan de Raad wordt voorgelegd.

5.10.4 WMO eigen bijdrage CAK

De berekening, oplegging en incasso van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in het kader van de huishoudelijke verzorging wordt door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgevoerd. Het CAK verstrekt aan de gemeente een totaaloverzicht waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. In de jaarrekening van de gemeente is een eigen bijdrage van € 739.000 verantwoord. Hiervan is per ultimo 2011 daadwerkelijk € 489.000 ontvangen van het CAK.

Onzekerheid getrouwheid en volledigheid WMO eigen bijdrage CAK

Door het ontbreken van inkomensgegevens, is de door het CAK verstrekte informatie ontoereikend voor de gemeente om de juistheid op persoonsniveau en de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel vast te kunnen stellen. Volgens de wetgever is de gemeente hiervoor ook niet verantwoordelijk en beschikt de gemeente vanwege privacyregelgeving niet over de inkomensgegevens. De gemeente heeft de onzekerheid inzake de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen toereikend toegelicht in de toelichting op de programmarekening. Uit dien hoofde is de onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de eigen bijdragen (conform kadernota 2008 Platform rechtmatigheid) door ons niet als controleverschil meegenomen.

Misbruik en
oneigenlijk
gebruik

5.10.5 Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die er op zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

5.10.6 Niet financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen.

Niet-financiële
beheershandeling
en vallen buiten
de scope van
rechtmatigheids-
controle

Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf weerstandsvermogen van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de gemeente betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

5.11 Bevindingen controle verantwoording in het kader van Sisa

Wij hebben de in de Sisa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2011.

Op grond van ons onderzoek hebben wij de volgende onzekerheid geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden:

NR	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E278	Brede Doeluitkering en Vervoer SISA tussen medeoverheden			
		Onzekerheid	29.934	Op basis van de aan ons beschikbaar gestelde informatie kunnen wij niet vaststellen of aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Wij verwijzen naar de door de gemeente opgenomen toelichting in de SISA bijlage.
G5	Wet Participatiebudget (WPB)			
	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het elektronisch praktijkexamen, bedoeld in artikel 3.9, eerste lid onderdeel a, van het besluit inburgering, heeft behaald	Onzekerheid		De door de gemeente verantwoorde aantallen sluiten niet aan op de ISI registratie februari 2012, welke niet door de gemeente kan worden onderbouwd.
	Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het staatsexamen NT2 I of II heeft behaald.	Onzekerheid		De door de gemeente verantwoorde aantallen sluiten niet aan op de ISI registratie februari 2012. Er is een verschil van 1 persoon tussen registratie van februari en maart 2012, welke niet door de gemeente kan worden onderbouwd.

NR	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
	Het aantal door de gemeente in 2011 ingekochte trajecten vavo	Onzekerheid		De gemeente Bergen heeft onvoldoende informatie van de derde instelling verkregen om de deugdelijke totstandkoming vast te kunnen stellen. Op grond hiervan zijn wij ook niet staat om de deugdelijke totstandkoming vast te stellen.
	Het aantal door volwassen inwoners van de gemeente in 2011 behaalde vavo diploma's	Onzekerheid		De gemeente Bergen heeft onvoldoende informatie van de derde instelling verkregen om de deugdelijke totstandkoming vast te kunnen stellen. Op grond hiervan zijn wij ook niet staat om de deugdelijke totstandkoming vast te stellen
H10	Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)	Onzekerheid	227.000	Uit de aan ons ten tijde van de controle beschikbaar gestelde informatie, hebben de rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen niet kunnen vaststellen

De voorgeschreven tabel is opgenomen in bijlage 3. Het is overigens verplicht deze tabel op te nemen, ook als er geen bevindingen zijn geconstateerd. Op grond van de nota verwachtingen accountantscontrole kan de controle voor de in de bijlage bij de jaarrekening opgenomen indicatoren 'zonder financiële vaststelling' beperkt blijven tot het beoordelen van de deugdelijke totstandkoming ervan.

Dit onderzoek heeft niet geleid tot bevindingen waarvan vermelding in dit verslag noodzakelijk wordt geacht.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. In de bijlage bij dit rapport zijn de bevindingen nogmaals opgenomen ten behoeve van verzending naar het CBS.

Wij hebben de volgende opmerkingen:

E27 Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer

De gemeente Bergen heeft in de SISA bijlage € 29.934 lasten verantwoord inzake reconstructie fietspad De Dreef. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente niet aan de subsidievoorwaarden heeft voldaan, waardoor onzekerheid bestaat of de gemeente de subsidieopbrengst daadwerkelijk realiseert. De gemeente heeft deze onzekerheid toegelicht in de SISA bijlage.

Aan ons is meegedeeld dat de gemeente Bergen momenteel in onderhandeling is met de provincie omtrent de inbaarheid van de betreffende subsidie.

Wij hebben deze post als een onzekerheid meegenomen in de fouten en onzekerheden evaluatie, onderdeel SISA.

Aangezien de gemeente de vordering op de provincie voorzichtigheidshalve niet heeft verantwoord in de balans, is geen sprake van een onzekerheid met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid in het kader van de jaarrekening.

G5 Participatiebudget

Onderdeel Educatie

Als indicator in de Sisa-bijlage is opgenomen dat 9 trajecten zijn ingekocht in 2011

("Het aantal door de gemeente in 2011 ingekochte trajecten VAVO") en dat 9 personen een diploma hebben behaald in 2011 ("Het aantal door volwassen inwoners van de gemeente in 2011 behaalde VAVO-diploma's").

De gemeente heeft onvoldoende gegevens ontvangen van de uitvoerende instelling om vast te kunnen stellen dat dit aantal deugdelijk tot stand is gekomen. Wij hebben eveneens niet kunnen vaststellen dat het aantal van 9 personen deugdelijk tot stand is gekomen en merken deze indicatoren dan ook als onzeker aan.

Onderdeel Inburgering

De verantwoorde prestatie indicatoren zijn ontleend aan de ISI registratie maart 2012. De gemeente heeft geconstateerd dat de ISI aantallen over het tijdvak zoals gemeld in februari 2012 niet overeenkomen met de aantallen zoals gemeld in maart 2012 in ISI.

Het verschil tussen de registratie maart 2012 en de registratie februari 2012 bedraagt plus 2 (plus 1 op de indicator "Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het elektronisch praktijkexamen, bedoeld in artikel 3.9 eerste lid onderdeel a, van het Besluit inburgering heeft behaald en plus 1 op de indicator "Het aantal personen uit de doelgroep in de gemeente dat in 2011 het staatsexamen NT2 I of II heeft behaald").

De genoemde verschillen hebben betrekking op personen die een diploma hebben ontvangen in december 2011, maar door een latere verwerkingstijd nog niet in de ISI aantallen van de registratie februari 2012 zijn opgenomen. De gemeente heeft de uitvoerende instelling verzocht de verschillen nader te onderbouwen. Deze onderbouwing is (nog) niet ontvangen.

De gemeente kan daarom niet met zekerheid zeggen of het hogere aantal van maart juist is.

Wij hebben de deugdelijke totstandkoming van deze indicatoren niet kunnen vaststellen en de onzekerheid toegelicht in de SISA tabel.

H10 Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)

Na de indiening van de SISA verantwoording 2011 zal het Rijk de BDU Centra voor Jeugd en Gezin over de periode 2008 - 2011 definitief gaan vaststellen. Met betrekking tot de in 2011 verantwoorde bestedingen ad € 646.433 heeft de gemeente voor een bedrag ad € 47.000 de rechtmatigheid nog niet kunnen aantonen. Wij constateren dat er gedurende het jaar voorschotten aan instellingen zijn uitbetaald zonder dat door de gemeente adequate monitoring heeft plaatsgevonden van de voortgang van de te leveren prestaties door de betreffende instellingen.

Hierdoor heeft ten tijde van het jaarrekeningtraject veelal een controle achteraf moeten plaatsvinden of de prestaties ook daadwerkelijk zijn geleverd. Een aantal van de verantwoordingen over 2010 heeft tot op heden nog niet plaatsgevonden, dit betekent dat geen zekerheid kan worden verkregen over de afrekening 2010 en een eventueel terug te vorderen bedrag (onzekerheid € 179.000). Dit betekent dat voor 2011 eveneens geen zekerheid bestaat over deze bedragen. De totale onzekerheid voor getrouwheid en rechtmatigheid bedraagt € 227.000.

Wij adviseren u nadere afspraken met de instellingen te maken zodat periodiek (bijvoorbeeld per kwartaal) de controle kan plaatsvinden.

6 Bevindingen in het kader van de bedrijfsvoering

6.1 Samenvatting bevindingen tussentijdse controle

Veel van onze bevindingen vloeien voort uit bedrijfsvoeringvraagstukken, die samenhangen met de aandacht van de organisatie voor AO/IB en planning & control. In een dynamische omgeving zal er continue aandacht van het management noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering om te waarborgen dat de organisatie in control blijft. Daarbij blijft het - tijdig - inspelen van de organisatie op ontwikkelingen van belang.

In 2011 is het actieplan doorontwikkeling bedrijfsvoering opgesteld. De inhoudsopgave en de onderwerpen van dit ontwikkelingsplan zijn in het MT vastgesteld. De uitvoering van het plan is onderhanden. In het actieplan zijn diverse activiteiten opgenomen voor de verdere verbetering van de bedrijfsvoering op het gebied van dienstverlening en processen, stabiliteit en samenwerken en communiceren. De activiteiten kennen een geplande doorlooptijd tot en met 2013.

Een overall visie inzake de gewenste ontwikkelingen voor de komende jaren zal in het afdelingsplan van Bedrijfsvoering en Control worden opgenomen. De uitvoering en realisatie van het actieplan doorontwikkeling bedrijfsvoering zal een belangrijke basis vormen voor de onzes inziens noodzakelijke doorontwikkeling van de organisatie. Wij achten het van belang op korte termijn de starten met de nadere uitwerking en een concrete planning voor de te realiseren verbeteringen op te stellen.

Beperkte verbetering van de bedrijfsvoering in 2011

Wij zijn van mening dat de gemeente Bergen in 2011 een beperkt aantal stappen heeft gezet gericht op de verbetering van de bedrijfsvoering en een betere beheersing en interne toetsing van de beheersingssystemen (getrouw, rechtmatig, doelmatigheid).

Verbeteringen in 2011:

Organisatie

- Opzet en werking controlfunctie is ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd. Voor onze aanbevelingen verwijzen wij naar onze rapportage tussentijdse controle 2010, paragraaf 3.4.

Instrumenten

- verdere aanscherping van het proces van de totstandkoming van de P&C instrumenten (met name begroting 2012 en najaarsnota) en een verbetering van de informatiewaarde van deze instrumenten meer aansluitend op het vastgestelde Collegeprogramma;
- de verdere ontwikkeling van de afdelingsplannen;
- de opzet en de frequentie van tussentijdse afsluitingen van de financiële administratie ter waarborging van de (tussentijdse) informatievoorziening wordt onderzocht;
- periodiek overleg tussen de algemeen directeur, medewerkers team FBA en afdelingshoofden over voortgang bedrijfsvoering en aanbeveling AO/IB.

Processen

- Inkoop: er is een verplichtingenadministratie ingevoerd;
- Zelfcontrolerend vermogen: er heeft een verdere verbetering plaatsgevonden van de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden door de organisatie;
- Intern is gestart met het opstellen van een risicoanalyse voor een aantal processen en de SISA regelingen.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

In onze rapportage naar aanleiding van de tussentijdse controle hebben wij de algemeen directeur gerapporteerd dat gemeente Bergen beperkt voortgang boekt met betrekking tot de verdere verbetering van de bedrijfsvoering en aan de in dit kader door ons in voorgaande rapportages gedane aanbevelingen.

Bij de controle van de jaarrekening 2011 hebben wij geconstateerd dat intern de 'volglijst opvolging aanbevelingen accountant' nader is geactualiseerd naar de huidige stand van zaken. Ter waarborging van een tijdige en volledige opvolging van de aanbevelingen vindt intern periodiek overleg plaats tussen enerzijds de algemeen directeurs de medewerkers FBA en anderzijds tussen de algemeen directeur en de afdelingshoofden.

Wij benadrukken het belang van een het blijvend uitvoeren van control/monitoring op de uitvoering van de in de volglijst opgenomen activiteiten en planning.

Belangrijke aandachtspunt hierbij is het rapporteren van de voortgang van de volglijst periodiek aan het College. De Raad kan vervolgens in de paragraaf bedrijfsvoering worden geïnformeerd over de voortgang. Daarnaast is het van belang dat controle wordt uitgevoerd op de daadwerkelijke implementatie van de aanbevelingen in de organisatie.

De focus zal de komende tijd naar onze mening onder meer moeten liggen op:

- het vastleggen van de kaders, inclusief de nadere uitwerking daarvan voor centrale sturing en een geïntegreerd middelen control in (bijvoorbeeld) een handboek 'concernrichtlijnen';
- De verdere implementatie van een systeem van risicomanagement;
- Het vastleggen van de AO/IB inclusief risico analyse, inventarisatie van de getroffen beheersmaatregelen ter mitigering van de risico's en de gewenste managementinformatievoorziening;
- Het borgen van effectieve beheersingsmaatregelen in de organisatie, zodat de betrouwbaarheid van de informatievoorziening en de kwaliteit van het middelenbeheer wordt gewaarborgd;
- Het verder implementeren en professionaliseren van de verbijzonderde interne controle in de organisatie / ontwikkelen auditfunctie.

Control

Opzet en werking controlfunctie

Wij hebben geconstateerd dat de verantwoording over de financiële realisatie/ voortgang van het beleid inclusief de onderbouwing/ onderliggende vastlegging van de informatie (F-control) onvoldoende is ingebed in de reguliere processen.

In het organisatiebesluit d.d. 23 november 2010 zijn de taken, bevoegdheden en de verantwoordelijkheden met betrekking tot het afleggen van verantwoording over de financiële realisatie/ voortgang van het beleid inclusief de onderbouwing/ onderliggende vastlegging van de informatie (F-control) van de medewerkers van team FBA, team Administratie en de integraal managers nader vastgelegd en geformaliseerd. De daadwerkelijke implementatie van de in het besluit vastgelegde uitgangspunten verdient nog nadere aandacht.

In onze voorgaande rapportage hebben wij u - in het kader van de centrale sturing en integrale control - geadviseerd duidelijke kaders vast te leggen in (bijvoorbeeld) een handboek 'concernrichtlijnen'. Deze aanbeveling is nog niet opgepakt.

Organisatie en instrumenten

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat de instrumenten in de planning & controlcyclus onzes inziens nog onvoldoende geïntegreerd waren en voornamelijk financieel gericht. Een duidelijke relatie tussen de bestuurlijke prioriteiten en de doelen, activiteiten en middelen alsmede de verantwoording hierover zijn voor verbetering vatbaar.

Het verbeteren van de instrumenten van planning & control heeft hoge prioriteit bij de organisatie. Zo is in 2011 een raadsgroep ingesteld die de P&C documenten heeft voorzien van aanbevelingen. Daarnaast heeft in 2011 een aanscherping van het proces van de totstandkoming van de P&C instrumenten (met name begroting 2012 en de najaarsnota) plaatsgevonden, is de informatiewaarde van deze instrumenten verbeterd doordat een aansluiting is gerealiseerd met het vastgestelde Collegeprogramma.

Met de verdere verbetering van de afdelingsplannen en het ingezette traject voor de komende jaren beoogt de gemeente hier een kwaliteitsslag in te maken.

Informatievoorziening

In de beschrijvingen van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) is nog geen koppeling gemaakt naar de binnen het proces te genereren management informatie. De opname van de meest belangrijke elementen van de managementinformatie in de beschrijvingen van de AO/IC draagt in opzet bij aan betrouwbaarheid van de informatievoorziening en de verantwoording omtrent de realisatie van gestelde doelen.

Afsluitprocedures ter waarborging van de betrouwbaarheid van de informatievoorziening blijven een aandachtspunt.

Wij hebben de kwaliteit van de tussentijdse afsluitprocedures evenals voorgaande jaren als onvoldoende gekwalificeerd. Dit houdt voornamelijk verband met het ontbreken van adequate afsluitdossiers en het uitvoeren en zichtbaar vastleggen van interne controlewerkzaamheden ten behoeve van de voor- en najaarsrapportage.

Een zogenaamde 'harde afsluiting' was voorgenomen voor oktober 2011 maar is niet gerealiseerd waardoor ons inziens de betrouwbaarheid van de informatie in de tussentijdse rapportages nog onvoldoende gewaarborgd is. Een belangrijk aspect hierbij, dat zou kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de tussentijdse rapportages is het zichtbaar uitvoeren van interne controlewerkzaamheden ten aanzien van de juistheid en volledigheid van de balansposten.

Om de kwaliteit van de tussentijdse informatievoorziening verder te optimaliseren adviseren wij u aanvullende afsluitprocedures te implementeren.

Risicomanagement

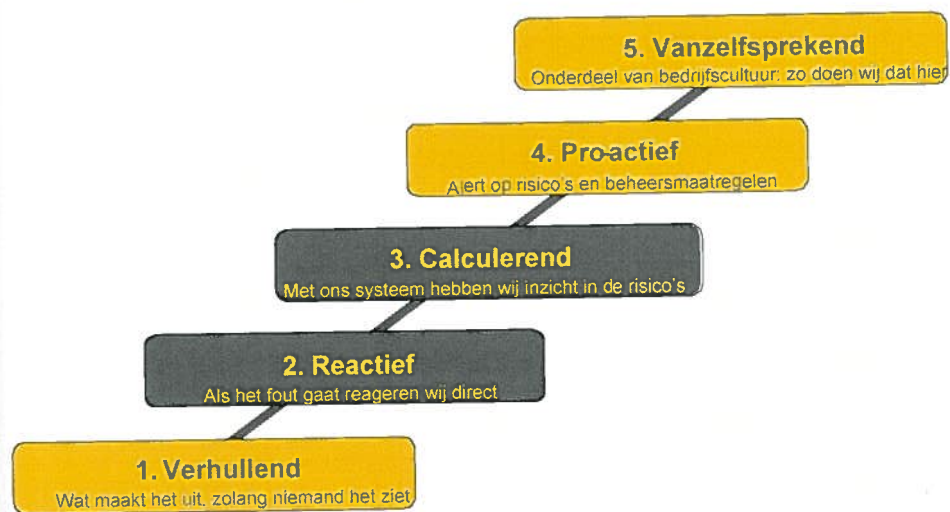
In 2009 is de gemeente gestart met het invoeren van risicomanagement. Zo zijn met betrekking tot de grote projecten nadere kaders gesteld voor een adequaat projectcontrol en -beheer. Periodiek wordt per project gerapporteerd over aspecten Geld, Organisatie, Kwaliteit, Informatie en Tijd (GOKIT) en de te onderkennen risico's.

Daarnaast is voor de beheersorganisatie een projectgroep ingesteld waarbij de focus in eerste instantie zou liggen op de risico's op procesniveau en vooralsnog minder op de organisatiebrede risico's. De risico-inventarisatie per proces zal plaatsvinden vanuit perspectief van onder meer de burger, de geldende wet- en regelgeving, financiën, politiek en juridische aspecten. In 2011 is gekozen voor de implementatie van 'een pragmatisch systeem van risicomanagement'. Wij zijn van mening dat de reikwijdte hiervan onvoldoende is omdat deze zicht tot nog toe strekt tot een beperkt aantal projecten en processen (één proces per afdeling). Hierdoor is geen sprake van een systeem maar van risicomanagement op projectniveau.

Wij zijn van mening dat de risico-inventarisatie voor alle significante processen dient te worden uitgevoerd. Daarnaast is het van belang risicomanagement structureel in te bedden in de organisatie.

Risicomanagement (het continue inventariseren, vastleggen en monitoren van risico's) moet verankerd zijn in de genen van uw organisatie. Het vormgeven van risicomanagement binnen een gemeente heeft voor een belangrijk deel te maken met gedragsverandering en is daarmee een groeiproces.

In onderstaand schema worden hieromtrent een vijftal fasen onderscheiden.

De gemeente Bergen bevindt zich naar onze mening voor wat betreft de grote projecten in de 3e fase en voor wat betreft de beheersorganisatie in de 2e/ 3e fase. Uw gemeente is nog onvoldoende alert op mogelijke risico's en waardoor het (tijdig) onderkennen en beheersen nog niet op structurele wijze maar op gevoelsbasis plaatsvindt.

Het structureel rapporteren omtrent de stand van zaken van materiële risico's is nog niet voldoende verankerd in de beheersorganisatie van de processen en in de reguliere planning & controlcyclus. Met de implementatie van het risico-inventarisatiesysteem NARIS in 2012 wordt een belangrijke stap gezet voor het gestructureerd inventariseren van de risico's en de rapportage hierover in de instrumenten van planning & control.

Wij zijn van mening dat adequate beheersing van risico's inclusief juridische risico's hoge prioriteit heeft binnen de gemeente Bergen. Dit mede vanwege de huidige ontwikkelingen - kabinetsplannen, economische ontwikkelingen ten aanzien van bijvoorbeeld de woningmarkt en verbonden partijen- die veel risico's met zich mee kunnen brengen. Een gedegen, gestructureerde en periodieke risicobeheersing is ook de komende jaren noodzakelijk.

Verbijzonderde interne controle 2011

Bij de gemeente wordt jaarlijks uitvoering gegeven aan verbijzonderde interne controlewerkzaamheden. Een belangrijke doelstelling hiervan is het vaststellen van de werking van beheersmaatregelen in de bedrijfsprocessen en het signaleren van mogelijke verbeteringen in de bedrijfsvoering. Vastgesteld dient te worden of de organisatie de intern gemaakte afspraken gedurende het jaar heeft nageleefd. Wij merken op dat de verbijzonderde interne controle jaarlijks steeds beter wordt vormgegeven binnen de organisatie. De adviseur rechtmatigheid heeft hierin een belangrijke controlerende en adviserende rol. Het proces van verbijzonderde interne controle is dan ook verder verbeterd ten opzichte van 2010.

Daarnaast is ook meer aandacht voor de opvolging van de aanbevelingen voortvloeiend uit de verbijzonderde interne controle door middel van het ingestelde periodiek overleg tussen enerzijds de algemeen directeur en de medewerkers FBA en anderzijds de algemeen directeur en de afdelingshoofden.

De volgende verbeteringen zijn waarneembaar:

- Lijncontroles zijn uitgevoerd ter vaststelling van het bestaan van de administratieve organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen;
- De verbijzonderde interne controlewerkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een steekproef waarbij de wijze van steekproefneming nader is onderbouwd;
- Bij de uitvoering wordt bij veel processen gewerkt met een checklist;
- De rapportages zijn verbeterd en gaan in op:
 - Toereikendheid van de opzet van de AO/IB;
 - Het bestaan van de AO/IB;
 - De foutenevaluatie en de gevolgen voor de steekproef/aantal deelwaarneming.

Overige aandachtspunten voor de verdere verbetering zijn naar onze mening:

- het uitvoeren van een zichtbare beoordeling van de opzet van de Administratieve organisatie en daar in opgenomen beheersmaatregelen. Onder meer door:
 - een zichtbare analyse van de te onderkennen risico's in het proces (wat kan er fout gaan?) en de getroffen beheersmaatregelen ter beheersing van deze risico's;
 - een analyse van het normenkader en het toetsingskader ter waarborging van de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten met betrekking tot dit proces;
- het opstellen van richtlijnen voor evaluatie van geconstateerde fouten;
- In de rapportage meer aandacht voor conclusies ten aanzien van onder meer:
 - Follow up van de aanbevelingen;
 - Eind conclusie met betrekking tot het proces.
- Het waarborgen van de onafhankelijke positie van de verbijzonderde interne controle functie;
- Het bespreken van een samenvatting van de bevindingen en aanbevelingen op directieniveau.

Evenals voorgaande jaren wijzen wij u erop dat de verbijzonderde interne controle momenteel wordt aangestuurd door één medewerker en dat de werkzaamheden hoofdzakelijk door de afdelingen zelf (wederzijdse controle) worden uitgevoerd. Naar onze mening zou de gemeente de werkzaamheden door een centraal team moeten laten uitvoeren.

Een voordeel hiervan is dat kennis en expertise gebundeld wordt, capaciteit voor de uitvoering beter is geborgd en dat de onafhankelijkheid van de uitvoering volledig gewaarborgd is.

In het kader van de ingang gezette verbeteringen in sturing en beheersing is een goede basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van de verbijzonderde interne controlefunctie om daarmee het zelfcontrolerend vermogen van de organisatie te vergroten. Een volgende stap is naar onze mening de ontwikkeling van een zogenaamde auditfunctie en een volwaardig audit plan.

Hierbij is het van belang ook aspecten als juridisch control, project control, risicomanagement, toezicht op verbonden partijen, etc. op te nemen in het plan zodat integraal vastgesteld kan worden of de gemeentelijke organisatie werkt conform de afgesproken regels. Mede in het kader van 'het in control zijn van de organisatie' zou dit onzes inziens een belangrijk aandachtspunt moeten zijn de komende jaren.

Een belangrijk aspect hierbij zijn de beschrijvingen van de processen. Deze vormen de basis voor een effectieve en efficiënte inrichting van de verbijzonderde interne controle. In de procesbeschrijvingen moeten risico's en beheersmaatregelen opgenomen worden. De verbijzonderde interne controlewerkzaamheden zouden zich dan - naast het beoordelen en vaststellen van de opzet en het bestaan van het proces - moeten richten op die beheersmaatregelen.

In onze voorgaande rapportages hebben wij aanbevelingen gedaan ten behoeve van het vastleggen van de AO/IB.

Aan deze aanbevelingen is nog beperkt opvolging aangegeven.

Met betrekking tot een verdere aanscherping en vastlegging AO/IB zijn de volgende aspecten van belang:

- *actualisatie en aanpassing van de reeds beschreven processen;*
- *prioriteitstelling van de te actualiseren processen baseren op een risicoanalyse van de processen; daarbij is van belang centraal te stellen de risico's dat beleidsdoelstellingen niet worden gerealiseerd (bijvoorbeeld haalbaarheid investeringsplanning, realisatie activiteiten zoals genoemd in de programmabegroting en dergelijke), alsmede de belangrijkste risico's in de bedrijfsvoering (budgetrisico's, innen van vorderingen, realisatie van opbrengsten, naleving wet- en regelgeving en dergelijke);*

- *de diepgang van de aan te passen beschrijvingen, inclusief interne controlemaatregelen en verzameling, bewerking en analyse van niet-financiële informatie;*
- *de gewenste informatievoorziening uit het proces;*
- *het tijdpad voor de beschrijvingen;*
- *de implementatie van verbetervoorstellen;*
- *de evaluatie van de verbetervoorstellen;*
- *het beheer van de beschrijvingen;*
- *de verantwoordelijkheid voor de actualisering.*

6.2 Ons beeld van de bedrijfsvoering: beoordeling processen

Om inzicht te verschaffen in de kwaliteit van de administratieve organisatie van de gemeente Bergen hebben wij de (voor onze controle) belangrijkste processen van de gemeente beoordeeld. De beoordeling is gebaseerd op onze interim werkzaamheden met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2011 en onze bevindingen en ervaringen uit voorgaande jaren.

Bij de beoordeling van de kwaliteit van de AO/IB van de significante processen hebben wij de volgende criteria gehanteerd:

- Is het proces beschreven.
- Is de opzet van het proces toereikend.
- Werkt het proces ook daadwerkelijk conform de beschrijving.
- Is het proces onderdeel van de verbijzonderde interne controle.
- Is de interne controle voldoende (zichtbaar) met betrekking tot getrouwheid en rechtmatigheid.
- Is de managementinformatie uit het proces betrouwbaar en toereikend.
- Zijn voldoende beheersmaatregelen genomen in de applicaties waarvan het proces gebruik maakt.
- Hebben wij vanuit de externe controle bevindingen rondom dit proces.
- Is de juridische control beoordeeld en getoetst.

Op basis van de uitkomsten van de door ons verrichte werkzaamheden komen wij tot het volgende overzicht van de kwaliteit van de AO/IB, zoals opgenomen in de volgende tabel (status tussentijdse controle 2011, werking over 2011).

De beoordeling van de significante processen heeft geresulteerd in de volgende tabel:

Processen	Onvoldoende	Voldoende	Ruim voldoende
Begrotings- en kredietbeheer			
Personeel			+
Inkopen			
Aanbestedingen			
Belastingen en heffingen		-/-	
Wabo		-/-	
Verstrekken uitkeringen		-/-	
Individuele verstrekkingen (WMO)			
Subsidieverstrekkingen			+
Parkeren			
Onvoldoende	Opzet, bestaan en werking van het proces is op dit moment onvoldoende		
Matig	Opzet proces is voldoende, bestaan en werking op dit moment onvoldoende		
Matig/Voldoende	Opzet en bestaan proces voldoende, werking proces onvoldoende		
Voldoende	Opzet, bestaan en werking voldoende, verbeteringen zijn mogelijk		
Ruim voldoende	Opzet, bestaan en werking voldoen aan de daaraan te stellen eisen		

Deze tabel heeft als doel in één oogopslag inzicht te geven in ons oordeel over de kwaliteit van de (voor onze controle) significante processen.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de basis van de significante processen over het algemeen op orde is met uitzondering van de processen 'omgevingsvergunningen', 'belastingen en heffingen'.

Een deel van de processen is beschreven (echter beperkt tot 'werkinstructies'), de opzet en werking is in hoofdlijnen toereikend en op het grootste deel van de processen vindt verbijzonderde interne controle in het kader van rechtmatigheid en getrouwheid plaats.

Bijlagen

Bijlage 1: Hoe hebben wij de controle ingericht?

Reikwijdte van de controle

Wat is de reikwijdte van onze opdracht

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2011 van de gemeente Bergen gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en het door de Raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze controleaanpak in het kort

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet ten doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de gemeente.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden stelt de Raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

Het normenkader en de goedkeuringstolerantie zijn op 1 november 2011 vastgesteld door de Raad.

U heeft ons voor het boekjaar 2011 opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% \leq 3$
Onzekerheden in de controle (lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% \leq 10$

De kritische grens voor fouten (1% van de totale lasten en toevoegingen reserves) bedraagt € 711.000. Van dit bedrag hebben wij 50% gereserveerd voor de zogenaamde 'onontdekte fouten'. De maximale tolerantie is derhalve € 305.000. De kritische grens voor onzekerheden (3% van de totale lasten en toevoegingen reserves) bedraagt € 2.133.000. Van dit bedrag hebben wij 50% gereserveerd voor de zogenaamde 'onontdekte fouten'. De maximale tolerantie is derhalve € 1.066.000.

Fouten en onzekerheden ter zake van de getrouwheid zijn eveneens fouten en onzekerheden op het gebied van de rechtmatigheid. Hierbij worden positieve en negatieve verschillen afzonderlijk bij de vorming van het rechtmatigheidsoordeel betrokken.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium, de uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

De rapporteringstolerantie, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de Raad bepaald op € 71.000.

Verplichtingen inzake Single Information en Single Audit (Sisa)

Uw gemeente is op grond van wettelijk voorschrift verplicht de verantwoordingsinformatie voor de met name benoemde specifieke uitkeringen hieromtrent op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening op basis van een door het ministerie van BZK voorgeschreven model.

Bij de controle van deze bijlage betrekken wij de door het ministerie van BZK hiervoor gegeven aanwijzingen (Circulaire Single Information Single Audit 2011, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2011).

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BADO in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 10.000 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

In paragraaf 5.11 van dit verslag rapporteren wij hierover.

Bijlage 2: Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant

In onderstaand schema hebben wij een aantal onderwerpen opgenomen die u als Raad behulpzaam kunnen zijn bij het invullen van uw controlerende rol.

Aandachtgebied	Mededeling
Algemeen aanvaarde controlestandaarden	
Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke, doch geen absolute, mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Onderdeel van onze controle is het verkrijgen van voldoende inzicht in de relevante interne beheersingsmaatregelen teneinde de mate en diepgang van onze testwerkzaamheden te plannen. Wij hebben geen opdracht ontvangen tot controle van de interne beheersing van de financiële verslaggeving en hebben deze dan ook niet uitgevoerd.	Bij de jaarrekening 2011 hebben wij een goedkeurende controleverklaring afgegeven op het gebied van de getrouwheid en een goedkeurend oordeel voor wat betreft de rechtmatigheid.
Controleverschillen	
Wij informeren de Raad omtrent afwijkingen (gecorrigeerd of niet) die wij tijdens onze controle hebben vastgesteld en die naar ons oordeel individueel dan wel gezamenlijk een belangrijke invloed hebben op de financiële verslaggeving door de gemeente. Wij informeren de Raad eveneens omtrent niet-gecorrigeerde controleverschillen waarvan het College heeft aangegeven dat zij van oordeel is dat deze zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel.	Er is geen sprake van significante afwijkingen met betrekking tot de controle over 2011. Zie paragraaf 3.2 Overzicht resterende controleverschillen
Belangrijke verslaggevinggrondslagen	
Wij beoordelen de keuze van en de wijzigingen in belangrijke verslaggevinggrondslagen en controleren de toepassing van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).	Er hebben zich in 2011 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in de gehanteerde verslaggevinggrondslagen. De in 2011 doorgevoerde wijzigingen in het BBV zijn, voor zover van toepassing, op toereikende wijze geïmplementeerd.

Aandachtgebied	Mededeling
<i>Onze mening over de gehanteerde waarderingsgrondslagen en naleving van wettelijke bepalingen en richtlijnen voor de financiële verslaggeving</i>	
Wij bespreken met het College en het management de kwaliteit en niet alleen de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan, schattingen en de duidelijkheid en volledigheid van de jaarrekening en de daarmee samenhangende toelichtingen.	De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.
In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals: – nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen; – schattingen, beoordelingen en onzekerheden; – bijzondere transacties; – waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekeningposten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord.	
Verslaggeving omtrent belangrijke ongebruikelijke transacties en controversiële aangelegenheden of nieuwe ontwikkelingen Wij stellen vast of de Raad is geïnformeerd over de gehanteerde werkwijze met betrekking tot de verslaggeving omtrent belangrijke ongebruikelijke transacties en de gevolgen van de verwerking van belangrijke controversiële aangelegenheden of nieuwe ontwikkelingen, waarvoor geen gezaghebbende regelgeving of algemeen aanvaarde grondslagen bestaan.	Ons is niet gebleken van enige door de gemeente verantwoorde significante ongebruikelijke transactie of enige door de gemeente gehanteerde significante verslaggevingsgrondslag met betrekking tot controversiële aangelegenheden of nieuwe ontwikkelingen waarvoor onvoldoende gezaghebbende aanwijzingen bestaan.
<i>Verschillen van inzicht met het management over administratieve en verslaggevingkwesties</i>	
Met de Raad bespreken wij ieder te rapporteren verschil van inzicht, ongeacht of het naar tevredenheid is opgelost, met betrekking tot aangelegenheden die, afzonderlijk of tezamen, van belang kunnen zijn voor de jaarrekening van de gemeente of voor de controleverklaring.	Er waren geen verschillen van inzicht met het College en het management over de waarderingsgrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden.

Aandachtgebied	Mededeling
<i>Gevoelige schattingen</i>	
Bij het opstellen van de jaarrekening dient gebruik te worden gemaakt van schattingen. Bepaalde schattingen zijn bijzonder gevoelig vanwege hun belang voor de jaarrekening en de mogelijkheid dat toekomstige gebeurtenissen in belangrijke mate afwijken van de beoordelingen van het management. Wij stellen vast of de Raad is geïnformeerd over het proces dat het management hanteert voor het formuleren van bijzonder gevoelige schattingen en over de grondslag voor onze conclusies ten aanzien van de redelijkheid van die schattingen.	Wij rapporteren omtrent het ons oordeel over de aanvaardbaarheid van die schattingen. Op grond van onze werkzaamheden komen wij tot de conclusie dat schattingen zoals deze zijn verwerkt in de jaarrekening 2011 aanvaardbaar zijn. Wij onderschrijven de schattingen en de wijze waarop deze worden gemaakt door het management en het College.
<i>Overleg met andere accountants</i>	
Wanneer ons is gebleken dat het management met andere accountants heeft overlegd over boekhoudkundige, controle- of verslaggevingkwesties bespreken wij onze visie op belangrijke aangelegenheden waarop dit overleg betrekking had met de Raad.	Hiervan is ons niet gebleken. In het afgelopen jaar heeft geen overleg hoeven plaats te vinden met andere accountants / deskundigen.
Ernstige moeilijkheden in de omgang met het management tijdens de uitvoering van de controle	
Wij informeren de Raad over eventuele ernstige moeilijkheden die in verband met de uitvoering van de controle in de omgang met het management zijn ondervonden.	Geen.
<i>Volledigheid verplichtingen, claims, risico's en garanties</i>	
De gemeente Bergen gaat gedurende een boekjaar tal van transacties aan. Het overgrote deel van deze transacties heeft zijn weerslag in de financiële administratie. Een deel van de door uw gemeente in 2011 aangegane transacties heeft geen weerslag in de financiële administratie over 2011, terwijl hieruit wel financiële consequenties kunnen volgen. Als voorbeeld in dit kader noemen wij afgesloten contracten en aansprakelijkheidstellingen.	Aangezien wij als accountant niet in staat zijn vast te stellen dat alle niet uit de administratie blijken relevante verplichtingen, risico's en garanties volledig en juist in de jaarrekening zijn verwerkt, hebben wij het College gevraagd schriftelijk te bevestigen dat bij het opmaken van de jaarrekening alle relevante (en bekende) feiten en omstandigheden zijn betrokken. Wij hebben deze bevestiging d.d. 8 mei 2012 ontvangen.

Aandachtgebied	Mededeling
<i>Significante tekortkomingen en materiële leemtes in de interne beheersing van de financiële verslaggeving</i>	
Wij melden alle significante tekortkomingen en materiële leemtes in de interne beheersing die wij gedurende onze controle hebben vastgesteld.	In onze rapportage naar aanleiding van de tussentijdse controle d.d. 21 november 2011 hebben wij de directie en het management gerapporteerd over noodzakelijk en mogelijke verbeteringen in de organisatie met betrekking tot besturing en de beheersing van de organisatie en de waarborging van de betrouwbaarheid alsmede de effectiviteit van de bestuurlijke informatievoorziening. Een afschrift van deze rapportage is verstrekt aan het College. Tevens hebben wij onze bevindingen naar aanleiding van de tussentijdse controle inclusief de meegegeven aandachtspunten gepresenteerd aan de Commissie van Onderzoek d.d. 29 november 2011.
<i>Werking van de interne beheersingsmaatregelen (waaronder de continuïteit en betrouwbaarheid) van de geautomatiseerde gegevensverwerking</i>	
In het kader van de controle van de jaarrekening brengt de accountant verslag uit omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.	De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.
<i>Overige informatie in documenten die de gecontroleerde jaarrekening bevatten</i>	
	Uit hoofde van onze wettelijke controletaak hebben wij alleen de jaarrekening gecontroleerd. Het jaarverslag is door ons beoordeeld op mogelijke tegenstrijdigheden met de jaarrekening.

Aandachtgebied	Mededeling
<i>Fraude en illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en fraude en illegale handelingen die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben</i>	
Wij informeren de Raad over fraude en illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben.	Er is ons niet gebleken van zaken die dienen te worden gemeld.
<i>Onze onafhankelijkheid</i>	
Onafhankelijkheid is naast deskundigheid een van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Wij kennen een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continu geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.	Wij dienen mondeling en schriftelijk van onze onafhankelijkheid melding te maken, ook al concluderen wij dat er geen zaken zijn die redelijkerwijs kunnen worden gezien als zijnde van invloed op onze onafhankelijkheid. Op basis van onze analyse concluderen wij dat wij onafhankelijk zijn geweest in de zin van de Nederlandse wet- en regelgeving.
<i>WOPT</i>	
Op grond van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens ('WOPT') moeten beloningen, waaronder voorzieningen ten behoeve van toekomstige beloningen (zoals ontslaguitkeringen en pensioen), in de jaarrekening worden vermeld als deze de gemiddelde ministersbeloning (voor 2011 vastgesteld op € 193.000) te boven gaan.	In onze controle is geen overschrijding van deze norm geconstateerd, derhalve heeft de gemeente Bergen voldaan aan de WOPT.

Bijlage 3: Sisa-bijlage

Nummer specifieke uitkering conform Sisa-bijlage 2011	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
C6	Wet inburgering (WI)	Geen		Geen bevindingen
C8B	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005 (BLS)	Geen		Geen bevindingen
D2	Onderwijsachterstandenbeleid niet GSB 206-2010 (OAB)	Geen		Geen bevindingen
D5	Regeling verbetering binnenklimaat primair onderwijs 2009	Geen		Geen bevindingen
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011 - 2014 (OAB)	Geen		Geen bevindingen
E27B	Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer SISA tussen medeoverheden Beschikking 2004/43872	Onzekerheid	29.934	Op basis van de aan ons beschikbaar gestelde informatie kunnen wij niet vaststellen of aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Wij verwijzen naar de door de gemeente opgenomen toelichting in de SISA bijlage.
		Behoudens bovenstaande geen		Behoudens bovenstaande geen bevindingen
F2	Besluit ontwikkeling van landschappen	Geen		Geen bevindingen
G1C-1	Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) Gemeentedeel 2011	Geen		Geen bevindingen
G1C-2	Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) (Gemeenten (incl. WGR) Totaal 2010)	Geen		Geen bevindingen
G2	Gebundelde uitkering	Geen		Geen bevindingen

**Nummer
specifieke
uitkering
conform
Sisa-bijlage
2011**

Specifieke uitkering

(WWB+EIJ+IOAW+IOAZ+
levensonderhoud beginnende
zelfstandigen Bbz2004+ WWIK

**Fout of
onzekerheid**

**Finan-
ciële
omvang in
euro's**

**Toelichting fout/
onzekerheid**

G3

Besluit bijstandsverlening
zelfstandigen 2004 (exclusief
levensonderhoud beginnende
zelfstandigen)

Geen

Geen bevindingen

G5

Wet Participatiebudget (WPB)

Het aantal personen uit de doelgroep
in de gemeente dat in 2011 het
elektronisch praktijkexamen, bedoeld
in artikel 3.9, eerste lid onderdeel a,
van het besluit inburgering, heeft
behaald.

Onzekerheid

-

De door de
gemeente
verantwoorde
aantallen sluiten
niet aan op de ISI
registratie februari
2012. Er is een
verschil van 1
persoon tussen de
registratie van
februari en maart
2012, welke niet
door de gemeente
kan worden
onderbouwd.

Het aantal personen uit de doelgroep
in de gemeente dat in 2011 het
staatexamen NT2 I of II heeft behaald.

Onzekerheid

-

De door de
gemeente
verantwoorde
aantallen sluiten
niet aan op de ISI
registratie februari
2012. Er is een
verschil van 1
persoon tussen de
registratie van
februari en maart
2012, welke niet
door de gemeente
kan worden
onderbouwd.

Nummer
specifieke
uitkering
conform
Sisa-bijlage
2011

Specifieke uitkering

Fout of
onzekerheid

Finan-
ciële
omvang in
euro's

Toelichting fout/
onzekerheid

Het aantal door de gemeente in 2011
ingekochte trajecten vavo

Onzekerheid

-

De gemeente Bergen heeft onvoldoende informatie van de derde instelling verkregen om de deugdelijke totstandkoming vast te kunnen stellen. Op grond hiervan zijn wij ook niet in staat om de deugdelijke totstandkoming vast te stellen.

Het aantal door volwassen inwoners
van de gemeente in 2011 behaalde
vavo diploma's

Onzekerheid

-

De gemeente Bergen heeft onvoldoende informatie van de derde instelling verkregen om de deugdelijke totstandkoming vast te kunnen stellen. Op grond hiervan zijn wij ook niet in staat om de deugdelijke totstandkoming vast te stellen.

Behoudens
bovenstaande
geen

Behoudens
bovenstaande
geen bevindingen

G6

Schuldhulpverlening

Geen

Geen bevindingen

Nummer specifieke uitkering conform Sisa-bijlage 2011	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
H10	Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)	Onzekerheid	227.000	Uit de aan ons ten tijde van de controle beschikbaar gestelde informatie, hebben wij de rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen niet kunnen vaststellen

Bijlage 4: Actuele ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf schetsen wij een aantal actuele ontwikkelingen in uw sector, waarmee wij eveneens invulling willen geven aan onze natuurlijke adviesfunctie. Dit doen wij vanuit onze rol als accountant, waarbij wij tevens ontwikkelingen weergeven zoals die worden gesignaleerd door de diverse specialistengroepen binnen Ernst & Young (Advisory, Tax, IT).

Wij hebben in het kader van onze controle deze actuele ontwikkelingen niet specifiek beoordeeld of toegepast voor uw organisatie, maar zijn vanzelfsprekend graag bereidt met u van gedachten te wisselen over de mogelijke specifieke risico's en gevolgen voor uw gemeente.

Decentralisatie rijk:

1. Wwnv
2. AWBZ
3. Jeugdzorg

Het kabinet heeft drie decentralisaties ingezet: de Wet werken naar vermogen (WWNV; 1 januari 2013), de extramurale begeleiding vanuit de AWBZ naar de Wmo (1 januari 2013 nieuwe instroom, 1 januari 2014 gehele doelgroep) en de Jeugdzorg (1 januari 2015).

Door de decentralisaties worden de gemeenten in staat gesteld hun beleid meer integraal op te pakken waardoor burgers beter geholpen worden. Dit stelt gemeenten echter voor grote uitdagingen. Niet in de laatste plaats vanwege een beleidsmatige samenhang voor de doelgroep. Hieronder geven we in vogelvlucht de uitdagingen die gemeenten te wachten staan aan.

Decentralisatie 1: Invoering Wet werken naar vermogen

Het is de verwachting dat de Wet werken naar vermogen (WWNV) per 1 januari 2013 wordt ingevoerd. De WWNV is een samenvoeging van (grote delen van) de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong), de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet Investeren in Jongeren (WIJ) en de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Met de nieuwe wet wordt een geheel nieuw stelsel voor de onderkant van de arbeidsmarkt neergezet. Het vraagt gemeenten regie te voeren, keuzes te maken in 'zelf doen of laten uitvoeren' en een beslissing te nemen over welke rol bijvoorbeeld de sociale werkvoorziening gaat vervullen. Ook dienen gemeenten na te denken over slimme (intergemeentelijke) samenwerkingsverbanden. Dit is essentieel om kosten te kunnen besparen en een zo groot mogelijke efficiency te bereiken.

De VNG stelt dat de mate van creativiteit en samenwerkingsbereidheid van alle belanghebbende partijen (gemeenten, UWV-Werkbedrijf, private dienstverleners en werkgevers) om tot regionaal effectieve samenwerkingsverbanden te komen in belangrijke mate bepalend zal zijn voor het antwoord op de vraag in hoeverre de WWNV het gewenste effect gaat sorteren. Gemeenten krijgen één jaar de tijd om zelf tot regionale samenwerking te komen op het gebied van de nieuwe wet. Is die er na een jaar niet dan volgt een van Rijkswege opgelegde samenwerking.

Decentralisatie 2: AWBZ - extramurale begeleiding

Vanuit de AWBZ wordt de extramurale begeleiding (inclusief kortdurend verblijf en vervoer) gedecentraliseerd naar de Wmo; per 1 januari 2013 voor nieuwe cliënten (wordt wellicht verschoven naar 1 januari 2014) en herindicaties en per 1 januari 2014 voor de bestaande cliënten.

De beleidsvrijheid die dit met zich meebrengt, stelt gemeenten in staat besparingen te realiseren, zo stelt het Rijk. Het kabinet wil hiermee de begeleiding dichterbij de burger en meer in samenhang met ander lokaal ondersteunings-aanbod organiseren. Gemeenten zijn bovendien in staat cliënten te bewegen gebruik te maken van meer passende algemene en/of collectieve voorzieningen.

De indicatiestelling begeleiding Jeugd (psychiatrisch) wordt momenteel door Jeugdzorg verzorgd. Dit onderdeel zal in het onderdeel Begeleiding AWBZ worden meegenomen. Op een later tijdstip zal de afweging plaatsvinden of dit qua uitvoering onder Jeugdzorg valt of onder de Wmo.

Bij deze decentralisatie betreft het ongeveer 180.000 personen en tussen de € 2 en € 3 miljard aan AWBZ-middelen. De decentralisatie gaat gepaard met een efficiencykorting van 5% op het totale budget voor begeleiding dat wordt overgeheveld.

Concreet betekent dit dat het nodige afkomt op gemeenten, wat leidt tot onder meer de volgende vragen:

- Om hoeveel mensen gaat het?
- Wat willen wij hen als gemeenten gaan bieden, welke dienstverlening?
- Hoe gaan we dit organiseren?
- Hoe gaan we indiceren, toewijzen en zorg inkopen?
- Hoe benutten we raakvlakken met de decentralisaties in de Jeugdzorg en de Wet werken naar vermogen?
- Wat betekent dit op financieel gebied?

Decentralisatie 3: Jeugdzorg

Gemeenten worden in de komende jaren (uiterlijk per 1 januari 2015) tevens verantwoordelijk voor de uitvoering van alle jeugd- en opvoedhulp voor kinderen, jongeren en hun opvoeders. Door de verschillende onderdelen daarvan bij elkaar te brengen op en rond de natuurlijke leefroutes van jeugdigen en hun gezinnen komt naar verwachting zorg dicht bij huis en integrale ondersteuning gemakkelijker tot stand.

Onderdeel van de veranderingen is tevens de invoering van een nieuw stelsel van passend onderwijs voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. Hierin dienen, scholen, gemeenten en Jeugdzorg samen te werken in regionaal ingedeelde samenwerkingsverbanden. Uiterlijk per 1 augustus 2013 dienen scholen een passende onderwijsplek te kunnen bieden.

Het in de praktijk handen en voeten geven aan deze verantwoordelijkheden op het gebied van jeugdzorg is geen simpele opgave. Het antwoord gaat verder dan het ver- of beleggen van de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Het vraagt om de opbouw van een nieuw inhoudelijk fundament.

Gemeenten staan onder meer voor de volgende uitdagingen:

- doorontwikkelen en vaststellen van de regionale visie op opvoed- en opgroei-ondersteuning;
- verder inventariseren van feiten, cijfers en werksoorten;
- ontwikkelen van een eenduidige werkwijze die toegang geeft tot jeugdzorg;
- in kaart brengen van voor- en nadelen voor wat betreft de inkoopsystematiek (PGB/subsidiering/inkoop).

Als de gemeenten deze decentralisatie ook daadwerkelijk aan willen grijpen voor een inhoudelijke vernieuwing van opvoed- en opgroei-ondersteuning en hulp, zullen vele gemeenten de vastgestelde visie moeten heroverwegen. Met een hernieuwde visie kunnen gemeenten duurzaam richting geven aan inhoudelijke zorgvernieuwing bij de transitie van de jeugdzorg. Wanneer geen zorginhoudelijke heroriëntatie plaatsvindt, wordt het systeem uiteindelijk onbetaalbaar en zijn gemeenten niet in staat de zorg te bieden die nodig is.

Veel gemeenten en zorginkopers pleiten daarnaast in meerdere of mindere mate voor een financieringssysteem waarin ruimte is voor kwaliteit- en resultaatmeting. De vaak versnipperde geldstromen en de daarbij behorende verantwoordingssystematiek veroorzaken veelal een slecht inzicht in de organisatie van de zorg rond een gezin. Een nieuwe financieringssysteem is vaak wenselijk om het belang van samenwerken rond een gezin te benadrukken en te versterken.

Wijzigingen WWB 2012

Op 1 januari 2012 zijn een aantal wijziging doorgevoerd in de WWB. Deze wijzigingen hebben in hoofdlijnen betrekking op de volgende onderdelen van de WWB:

- Invoering huishoudtoets (lees: gezinsinkomen) in plaats van partnertoets;
- Wachtperiode voor jongeren van 4 weken;
- Intrekking van Wij en de samenvoeging hiervan in de WWB;
- Verplichting maatschappelijk nuttige werkzaamheden.

De hiervoor genoemde wijzigingen van de WWB hebben duidelijke gevolgen voor het beleid en de uitvoering van de taken op het gebied van werk en inkomen. Zo moeten de informatiesystemen, procedures, normenkaders en verordeningen aangepast worden of zelfs erbij komen. Het risico is aanwezig dat de uitvoering van de WWB op een aantal vlakken niet rechtmatig zal worden uitgevoerd.

Het rijk heeft al aangegeven niet coulant op te treden inzake onrechtmatigheid. Hiervoor zijn al een aantal wijzigingen aangebracht in de Verzamelwet SZW 2012, waardoor het mogelijk wordt om (aanvullende) sancties te treffen tegen gemeenten die de Wwb onrechtmatig uitvoeren. Voor de bestaande uitkeringen en/of inkomensvoorzieningen op grond van de WWB en de Wij geldt een overgangsperiode tot 1 juli 2012. Voor een aantal doelgroepen geldt zelfs een kortere overgangsperiode.

Ontwikkelingen in de verslaggevingsvoorschriften (BBV)

De commissie Besluit Begroting en Verantwoording (verder BBV) heeft vanaf juli 2011 een viertal notities uitgebracht. In deze notities zijn stellige uitspraken en aanbevelingen opgenomen omtrent de volgende onderwerpen. Wij gaan het komende jaar graag met u in overleg over de mogelijke gevolgen hiervan voor uw gemeente.

Notitie grondexploitaties

De notitie grondexploitaties is vanwege de financieel economisch crisis verder aangescherpt. Aanscherping heeft onder meer plaatsgevonden bij de waardering van 'Niet in exploitatie genomen gronden'. Uitgangspunt van de commissie hierbij is de aanwezigheid van besluitvorming door de Gemeenteraad (ambitie en planperiode), voorzichtige toerekening van indirecte kosten (maximaal de huidige marktwaarde) en actuele/ adequate financiële berekeningen. De commissie is een voorstander dat de kaders rondom grondexploitatie worden vastgelegd in de Verordening 212 (zoals besluitvorming, waardering en resultaatbepaling). Een algemeen uitgangspunt van de commissie is dat voor alle gronden de grondexploitatieberekeningen minimaal eenmaal per jaar dienen te worden geactualiseerd. Indien de (markt)omstandigheden hier aanleiding voor geven dient de actualisatie eerder plaats te vinden. Deze notitie is met ingang vanaf de jaarrekening 2012 onverkort van toepassing.

Notitie incidentele baten en lasten

Besluit Begroting en Verantwoording is geen definitie opgenomen omtrent incidentele baten en lasten. De commissie beveelt aan dat iedere gemeente in haar Verordening 212 hiervoor criteria op te nemen. Met name het onderscheid tussen structureel en incidenteel is van belang voor de toezichthouder om het materiële begrotingsevenwicht te kunnen vaststellen. Vanaf begrotingsjaar 2013 is de gemeente verplicht om per programma een overzicht op te nemen van de geraamde incidentele baten en lasten en een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Notitie investeringen en kredieten

De notitie betreffende investeringen en kredieten is bedoeld handvaten te geven over de verdere beheersing van de investeringskredieten. Ter beheersing beveelt de commissie aan om kaders hiervoor op te nemen in de Verordening 212. Hierbij kunnen separate regels ingesteld worden voor incidentele investeringen en routine investeringen. Daarnaast kunnen kaders worden gesteld over de looptijd van de kredieten en de verplichte informatie bij het aanvragen van kredieten (zoals planning en risico's).

De notitie bevat geen verdere voorschriften die invloed hebben op de begroting en/ of jaarrekening.

Stelsel- en schattingswijzingen

Besluit Begroting en Verantwoording zijn waarderingsgrondslagen opgenomen. Deze waarderingsgrondslagen voor waardering en afschrijving van activa zijn nader uitgewerkt in de Verordening 212. De Gemeenteraad kan om moverende besluiten de waarderingsgrondslagen en/ of de afschrijvingstermijnen te wijzigen. Hierbij wordt dan gesproken over een stelsel- c.q. schattingswijziging. Bij beide wijzigingen geldt dat de (rest) boekwaarde niet mag worden herrekend, maar dat over de langere/ kortere/ gelijkblijvende gebruikperiode wordt afgeschreven. Het verantwoorden van eenmalige inhaalafschrijvingen ten laste van het resultaat c.q. vermogen is daarmee niet langer toegestaan. De stellige uitspraken en aanbevelingen zijn van toepassing vanaf begrotingsjaar 2012.

Vanwege de voortdurende crisis en de gebrekkige begrotingsdiscipline, heeft de Europese Commissie recent besloten een duidelijke grens van 3% van het BBP te gaan stellen aan de nationale begrotingstekorten. Daarbij mag de overheidsschuld niet hoger zijn dan 60% van het BBP.

Wet Houdbare
Overheids-
Financiën (HOF)

Naast de begroting van het Rijk zijn ook de begrotingen van gemeenten, provincies en waterschappen onderdeel van de totale overheidsbegroting. De wet HOF bevat strenge regels om te waarborgen dat het begrotingstekort binnen de perken blijft. Het aandeel van gemeenten in de berekening van het begrotingstekort van 3% bedraagt op basis van het voorstel 0,38%.

De wet HOF wordt naar verwachting per 1 januari 2013 ingevoerd; op dat moment zal ook meer duidelijkheid ontstaan over de exacte normen en eisen die de wet gaat stellen.

De wet HOF kan tot gevolg hebben dat ook gemeenten strenge regels krijgen opgelegd omtrent de bestedingen. Met name het verschil in de toepassing van het kasstelsel bij het Rijk (en de berekening van het EMU- saldo) en het stelsel van baten en lasten bij decentrale overheden heeft gevolgen. Het gevolg hiervan is dat ook investeringen en het inzetten van gespaarde reserves leidt tot bestedingen die meetellen in het begrotingstekort. Door het Rijk worden aan gemeenten normen toegekend waarbinnen gemeenten mogen handelen. Overtreding van de norm kan leiden tot een boete.

In de huidige opzet kan de wet HOF een enorme invloed hebben op de begroting van uw gemeente in de komende jaren. Het gevolg van deze wet kan zijn dat geplande investeringen mogelijk geen doorgang meer kunnen hebben. Op dit moment is de wet echter nog in conceptfase. Wij adviseren u daarom de publicaties en ontwikkelingen in deze wetgeving goed te monitoren en de consequenties hiervan - met name op de meerjarenbegroting - te bezien.

Samenwerkingsverbanden en IT

IT ontwikkelingen

De vele ontwikkelingen op het gebied van samenwerking hebben grote invloed op de ICT organisatie en het beheer van systemen. De ontwikkelingen gaan veelal gepaard met ICT vraagstukken, ondermeer op het vlak van de IT architectuur, betrouwbare gegevensverwerking, beveiliging, rapportering en complexe gegevensconversies. Dergelijke projecten brengen aanzienlijke risico's met zich mee als het gaat om de betrouwbaarheid van de in systemen aanwezige informatie en de daadwerkelijke realisatie van de beoogde samenwerkingsresultaten. In de praktijk blijkt vaak dat onvoldoende aandacht wordt besteed aan deze aspecten. Wij adviseren u de ICT risico's in kaart te brengen en expliciet aandacht te besteden aan het mitigeren ervan.

Uitbesteding

Steeds vaker besteden organisaties op diverse niveaus ICT diensten uit aan derden. Het uitbesteden van diensten betekent niet dat de verantwoordelijkheid ook wordt uitbesteed. Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de beheerprocessen adviseren wij u een verklaring bij leveranciers op te vragen aangaande de uitbestede processen. Over het algemeen wordt hiervoor een ISAE3402-verklaring gevraagd.

Deze verklaring wordt door een auditor afgegeven aan de service organisatie die deze vervolgens aan u ter beschikking kan stellen. De verklaring geeft u inzicht in de kwaliteit van uitbestede processen als wijzigingsbeheer en toegangsbeveiliging.

Het Nieuwe Werken

Het Nieuwe Werken is een visie waarbij recente ontwikkelingen in de informatietechnologie als aanjager gelden voor een betere inrichting en bestuur van het kenniswerk. Het gaat om vernieuwing van de fysieke werkplek(ken), de organisatiestructuur en -cultuur, de managementstijl en niet te vergeten de mentaliteit van de kenniswerker en zijn manager. Het Nieuwe Werken is een uitdaging waar op dit moment in tijden van bezuinigingen en verbetering van de dienstverlening vele organisaties voor staan. Los van de organisatorische problematiek spelen hier ICT vraagstukken. Op welke manier worden gegevens vanuit de gemeente ontsloten, waar worden ze vervolgens opgeslagen en welke grip heeft u als organisatie nog op deze gegevens? Vragen die veelal nog onbeantwoord blijven zonder adequate analyse. Wij bevelen u aan een risicoanalyse uit te voeren waarbij de risico's van Het Nieuwe Werken in uw situatie worden geconcretiseerd. In dit kader dient in ieder geval aandacht te worden besteed aan harde IT risico's (ondermeer informatiebeveiliging en performance ICT infrastructuur) en zachte risico's (ondermeer cultuur en prestaties van medewerkers). Tevens bevelen wij u aan een nulmeting uit te voeren. Alleen op die wijze wordt duidelijk wat de invloed is van het nieuwe werken op harde en zachte factoren en kunnen resultaten worden bewaakt.

Social Media

Ook in de publieke sector wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van sociale media om de digitale dienstverlening te bevorderen en in contact te komen met burgers en ondernemers binnen uw gemeente. De kracht van sociale media uit zich ook in de wijze waarop op snelle en zeer directe wijze een grote groep mensen persoonlijk kan worden bereikt. Social media biedt gemeenten kansen op het terrein van verbetering van de dienstverlening, externe profilering en werving van personeel. Social media heeft echter ook nieuwe risico's als gevolg. Hierbij moet gedacht worden aan onder andere het (on)bewust lekken van gevoelige informatie of reputatieschade door berichtgeving van burgers of vanuit uw eigen organisatie. Social media zijn snel en transparant waardoor een gemaakte fout niet gemakkelijk te herstellen is. Wij bevelen u aan de risico's die gerelateerd zijn aan social media in kaart te brengen en op basis hiervan waar nodig actie te nemen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met factoren als privacybescherming, het lekken van informatie, het niet of niet adequaat reageren op social media berichten en het toenemen in plaats van afnemen van kosten.

Tax control framework en Horizontaal Toezicht

De huidige economische omstandigheden leiden ertoe dat gemeenten steeds minder financiële middelen tot hun beschikking hebben om hun taken uit te voeren. Gelet op deze beperkingen zijn onverwachte risico's onwenselijk en is het raadzaam eventuele kansen direct te signaleren. Ook op fiscaal gebied zijn dergelijke risico's en kansen dagelijks aan de orde.

Een Tax Control Framework (TCF) kan een substantiële bijdrage leveren aan het verminderen van fiscale risico's en eventuele kansen daarin benutten. De implementatie hiervan borgt de fiscale functie binnen de gemeente, de processen en de monitoring daarvan.

Bijkomend voordeel van de aanwezigheid van een TCF is dat de Belastingdienst eerder bereid kan zijn tot het sluiten van een convenant inzake Horizontaal Toezicht (HT). HT gaat uit van wederzijds vertrouwen, begrip en transparantie in de relatie tussen gemeente en Belastingdienst. Dit wordt als zodanig ook vastgelegd in een convenant en moet leiden tot meer afstemming vooraf en minder controle achteraf door de Belastingdienst. In de praktijk blijkt een dergelijk convenant voor gemeenten prima te passen bij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Fiscale toets declaraties

Tijdens recente boekenonderzoeken van de belastingdienst valt op dat er een hogere attentiewaarde is voor de juiste fiscale behandeling van gedeclareerde onkosten. In de praktijk blijkt dat doordat het declaratieproces primair gericht is op het vaststellen rechtmatigheid van de declaraties veelal een fiscale toets ontbreekt. Als gevolg hiervan blijkt het in veel gevallen niet mogelijk om tijdens looncontroles vast te stellen dat declaraties op de juiste gronden onbelast zijn uitbetaald. Dit kan resulteren in forse naheffingen.

Aangezien het niet juist documenteren van de reden waarop een declaratie onbelast kan worden uitbetaald kan leiden tot naheffingen, adviseren wij u de bestaande procedures op dit punt te beoordelen en indien nodig aan te passen.